

འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་ཐོབ་སྤྱོད་དང་
ཁེ་ཕན་བཏོ་བཤའི་སྤྱི་དབུས།

༢༠༡༥

**Access and Benefit Sharing Policy of Bhutan
2015**

དཔལ་ལྷན་འབྲུག་གཞུང་།
སོ་ནམ་དང་ནགས་ཚལ་ལྷན་ཁག།
Royal Government of Bhutan
Ministry of Agriculture and Forests

འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་ཐོབ་སྤྱོད་དང་ ཁེ་ཕན་བསོ་
བཤའི་སྲིད་བྱུས།

༢༠༡༥

**Access and Benefit Sharing Policy of Bhutan
2015**

དཔལ་ལྷན་འབྲུག་གཞུང་།
སོ་ནམ་དང་ནགས་ཚལ་ལྷན་ཁག།
Royal Government of Bhutan
Ministry of Agriculture and Forests

དཀར་ཆག

དོན་ཚན།

ཤོག་གྲངས་།

༡༽	ངོ་སྤྲོད།.....	༡
	སྲིད་བླུས་དང་ ཁྲིམས་ལྟན་གནས་སྤྲངས་།.....	༣
༢༽	བྱངས་ལྟན།.....	༤
༣༽	ལམ་སྟོན་གྱི་གཞི་ཅུ།.....	༧
༤༽	འཆར་སྤྲང།.....	༩
༥༽	བྱབ་ལུལ།.....	༩
༦༽	ངེས་ཚིག།.....	༡༠
༧༽	སྲིད་བླུས་ཀྱི་དམིགས་དོན།.....	༡༤
༨༽	སྲིད་བླུས་ཀྱི་ཐབས་ལམ།	
	སྲིད་བླུས་ཀྱི་དམིགས་དོན་ དང་པ།.....	༡༥
	སྲིད་བླུས་ཀྱི་དམིགས་དོན་ གཉིས་པ།.....	༡༦
	སྲིད་བླུས་ཀྱི་དམིགས་དོན་ གསུམ་པ།.....	༡༧
	སྲིད་བླུས་ཀྱི་དམིགས་དོན་ བཞི་པ།.....	༡༨
	སྲིད་བླུས་ཀྱི་དམིགས་དོན་ ལྷ་པ།.....	༢༡

Table of Contents

Contents	Page
1. Introduction	1
Policy and Legal Environment	3
2. Rationale.....	6
3. Guiding Principles.....	7
4. Vision.....	8
5. Scope	8
6. Definitions	9
7. Policy Objectives.....	14
8. Policy Measures:	
Policy Objective 1	15
Policy Objective 2	16
Policy Objective 3	17
Policy Objective 4	18
Policy Objective 5	22

༡། རྩམ་སྒྲིག་

༣ སྐྱེ་ལྷན་རིགས་སྣ་ཉམས་སྤྱད་འབད་ནི་འདི་ འབྲུག་གི་གོང་འཕེལ་གྱི་བྱུང་རབས་དང་ རང་
བཞིན་མཐའ་འཁོར་ལུ་ གཤམ་གནད་ཅན་ཅིག་འབད་ ཉམས་རང་ཨིན་རུང་ གཞི་བཞག་སའི་དགོས་
དོན་ཅིག་སྟེ་ གནས་ཏེ་ཡོད་པ་མ་ཚད་ སྐྱེ་ལྷན་རིགས་སྣ་དེ་འབྲུག་གི་སྤར་སྟོལ་ བཟང་པོ་དང་
མི་སྡེ་ལམས་སྟོལ་གྱི་འགོ་ལུགས་དང་ རྒྱལ་ཁབ་གོང་འཕེལ་གྱི་ལྷ་བ་ རྒྱལ་ཡོངས་དགའ་སྦྱིད་
དཔལ་འཛོམས་ནང་ཡང་གཏིང་ཟབ་དྲགས་སྟེ་ཡོད་པ་ཨིན། དེ་ལུ་བརྟེན་འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་འདི་
དུས་རབ་༣༡ པའི་ནང་ སྐྱེ་རིག་པའི་ཐོན་ཁུངས་རྒྱ་སྟོབས་ལུ་རྒྱུ་རྒྱ་ག་ནི་ཡང་མེད་པ་ཨིན།
འབྲུག་གི་ས་ཆའི་ཁྱོན་བསྟོམས་ བརྒྱ་ཆ་༡༠.༤༤ ཉམས་ཚལ་གྱི་བྱབ་སྟེ་ཡོད་པ་དང་ བརྒྱ་ཆ་
༥༡.༣༩ དེ་ཅིག་ སྤྱད་སྟོབ་ལྷན་པའི་ ས་ཁོངས་སྟེ་ཉམས་སྤྱད་འབད་ནི་དང་ སྐྱེ་ལྷན་རིགས་པའི་
བར་བྱམས་སྟེ་བཟོ་ ཡོད་མི་ནང་ སྤྱི་ཤིང་གི་རིགས་༥༤༠༣ དང་ ཀེར་མ་༤༠༠ མངལ་སྐྱེས་སྟོག་
ཆགས་༣༠༠ དང་ བྱ་རིགས་༡༠༠ བཙུན་ཏེ་ཤིང་སྣ་དང་ སྟོག་ཆགས་སྣ་ཚོགས་གནས་ཏེ་ཡོད་པ་
ཨིན། ད་རུང་རྒྱ་མཚོ་ མཐའ་མར་ལས་ མཐོ་ཆད་ མི་ཏར་༣༠༠ ལས་༡༥༠༠ བར་ན་ སྤོན་གྱི་
སྤྱི་ཤིང་རིགས་༣༠༠ ལྷག་ཅམ་ཡོད་པ་དང་ དེ་ཡང་ ས་བརྩུད་དང་ལྷན་ པའི་ཁར་ གངས་རི་དང་
སྤོན་གྱི་སྤྱི་ཤིང་ འདྲ་མིན་སྣ་ཚོགས་ ཡོད་མི་ལུ་བརྟེན་འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་འདི་ སྤར་སྟོལ་བྱུང་
རབས་ དང་འཁྲུལ་ སྤོན་མ་ལས་ ལྷོ་སྤོན་ལྷོངས་ ཟེར་སྤྱབ་སྟོལ་ཡོད་པ་ཨིན། སྤོན་རིགས་ཀྱི་
སྤྱི་ཤིང་ ལེ་ཤུ་ཡོད་མི་དང་ དེ་བརྩུན་གྱི་ སྤར་སྟོལ་ལག་ལེན་འཐབ་མི་ལུ་བརྟེན་ མི་སྡེ་ནང་ལུ་
སྐྱེ་ལྷན་རིགས་སྣའི་ཐོན་ཁུངས་རྒྱ་ ལག་ལེན་འཐབ་ནི་དང་ བྱང་ཆོས་རྒྱ་གོ་སྐོར་ལས་ སྤར་སྟོལ་
ཤེས་ཡོན་རྒྱ་ དར་བྱབ་བྱུང་སྟེ་ཡོད་པ་ཨིན།

རྒྱལ་ཁབ་ནང་ལུ་ སྐྱེ་ལྷན་རིགས་སྣའི་ཐད་ལུ་འབྱོར་པ་དང་ལྷན་རུང་ ཅུ་ཁྲིམས་ཆེན་མོའི་དགོངས་
དོན་དང་འཁྲུལ་ འབྲུག་གི་ས་ཆའི་ཁྱོན་བསྟོམས་ལས་ ཉུང་ཤོས་ བརྒྱ་ཆ་ ༤༠ དུས་དང་ནམ་
པར་ཀུན་ཏུ་ ཉམས་ཚལ་གྱི་བྱབ་བརྒྱུ་འོག་ལུ་འཛིན་སྐྱོང་རེས་གཏན་འཐབ་དགོས་སྟེ་ཡོད་པ་

1. Introduction

Conservation of biological diversity has always played a pivotal role in Bhutan's development history and concern for the natural environment and biological diversity is deeply embedded in Bhutanese traditional beliefs, socio-cultural outlook and the overarching development philosophy of Gross National Happiness (GNH). As a result, Bhutan has emerged virtually unscathed in the twenty first century in terms of its biological wealth. The country has 70.46 percent of the total area under forest cover and 51.32 percent, secured as protected areas and biological corridors and is home to a diverse array of flora and fauna including 5603 species of vascular plants, 400 ferns, 200 mammals and over 700 birds. To date, over 300 species of medicinal plants are found at different altitudes ranging from 200 to 7800 meters above sea level. This is not surprising since Bhutan was traditionally and historically referred to as Lhomenjong, valley of medicinal herbs because of its fertility, mountains and diversity of medicinal plants. Due to the rich diversity of medicinal plants, a strong tradition of use emerged resulting in the vast store of traditional knowledge held by local communities on the use and properties of these biological resources.

In spite of the rich biological diversity in the country, it has become increasingly important to assess and implement measures to fulfill the constitutional mandate that requires a minimum of sixty percent of Bhutan's total land be maintained under forest cover for all time. While it is clear that the long history of conservation

ལས་ དེ་མཐུན་གྱི་ཐབས་ལམ་ཚུ་བརྟག་ཞིབ་འབད་དེ་ལག་ལེན་འཐབ་དགོཔ་དེ་ ག་ནི་བ་གལ་ཆེ།
 འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་ནང་ལུ་ སྤོན་དང་ཕྱགས་ལས་རང་ མཐའ་བྱུང་གི་གཡུས་ཚན་དང་ ས་གནས་
 ལག་ཚུ་ནང་ལུ་ རྒྱལ་རབས་དང་ལྡན་པའི་ ཉམས་སྤྱང་གི་ལུགས་སྒོལ་ཡོད་མི་དེ་ དཔལ་འབྱོར་
 སྤོལ་འབྲུག་གི་སེམས་ཤུགས་བསྐྱེད་བཅུག་བཅུག་པ་མེན་པར་ ཁོང་རའི་ས་གནས་ཀྱི་སྐྱེ་ལུན་གནས་
 ལྷངས་ལུ་སྒོལ་རྒྱུ་དང་ལམ་སྒོལ་གྱི་མཐུན་འབྲེལ་ཡོད་མི་ལས་བརྟེན་ཏེ་ཨིན།

དེ་འབདཻམ་ལས་ དཔལ་འབྱོར་གྱི་གཞོན་ཤུགས་ལུ་བརྟེན་ དེ་བཟུམ་མའི་མཐུན་འབྲེལ་ཚུ་མེད་པ་
 འབྱོན་མེད་པ་ཅིག་འབད་དགོ། འབྲུག་གི་རྩ་ཁྲིམས་ཆེན་མོ་དང་རྒྱལ་སྤྱིའི་སྐྱེ་ལུན་རིགས་སྤྱིའི་
 མཐུན་གྲོས་ གཉིས་ཀྱི་ ཉམས་སྤྱང་གི་དམིགས་དོན་གྲུབ་ཐབས་ལུ་མི་སྡེ་དང་སྒོལ་རྒྱུ་ དེ་ལས་
 དཔལ་འབྱོར་གོང་འཕེལ་གྱི་བར་ན་ བདེ་སྤྱིད་ཀྱི་ཆོད་མཉམ་སྒྲིག་དགོ་ དེའི་སྐབས་ཉམས་སྤྱང་
 འབད་ནི་དང་ མི་སྡེ་དང་སྒོལ་རྒྱུ་གྱི་བདེ་སྤྱིད་ཚུ་གི་ བར་ན་ཆོད་མཉམ་དེ་ སྤོན་མ་ལས་ རྒྱལ་
 རབས་དང་བསྐྱེད་སྒྲིག་ཡོད་རུང་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་དཔལ་འབྱོར་དང་ འབྲེལ་བ་དགོ་མི་ཚུ་ཕན་ཅུས་
 ཅན་ཅིག་སྤེལ་ དཀའ་ངལ་སེལ་ཚུགས་པ་བཟོ་དགོ་ དེ་ཡང་འབྲུག་པའི་ སྐྱེ་ལུན་རིགས་སྤྱིའི་ཐོན་
 བྲལ་གྱི་དཔལ་འབྱོར་ བྱུང་ཆོས་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་སྤར་སྒོལ་ཤེས་ཡོན་ཚུ་ ཞིབ་འཇོལ་
 དང་ ཆོང་འབྲེལ་ལས་སྤྱ་ཚུ་ལས་འཐོན་པའི་ ཁེ་ཕན་ཚུ་ རྣམ་དག་དང་འབྲེལ་མཉམ་ ཐོབ་
 ཚུགས་པ་ བཟོ་དགོཔ་ཨིན།

སྤྱི་ལོ་༢༠༡༠ ལྷ་༡༠ པ་ནང་གནང་ཡོད་པའི་ ཞལ་འཛོམས་ཐེངས་༡༠ པའི་སྐབས་ རྒྱལ་སྤྱིའི་སྐྱེ་
 ལུན་རིགས་སྤྱིའི་མཐུན་གྲོས་ཀྱི་ལས་ཆོགས་༡༩༩ གྱིས་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་བྲལ་གྱི་གོ་སྐབས་དང་
 དེ་སྤྱིད་པའི་ཁེ་ཕན་བགོ་བཤའ་ འབྲེལ་མཉམ་ཐོབ་ཐབས་ལུ་ ལྷ་གོ་ཡ་དབྱེད་གཞིའི་འགན་འཛིན་
 འདི་ ཆ་འཛོག་གནང་ཅུག། འགན་འཛིན་འདི་ བཟོ་དགོ་མི་དེ་ཡང་ རྒྱལ་སྤྱིའི་གཞི་བཞག་བྱེད་ཏེ་
 རིགས་རྒྱུན་ཐོན་བྲལ་ སྤྱིད་མི་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་སྤར་སྒོལ་ཤེས་ཡོན་ལས་འཐོན་པའི་ཁེ་
 ཕན་ཚུ་ དེ་བཞིན་ཉམས་སྤྱང་འབད་མི་དང་འཛོལ་སྤྱོད་འཐབ་མི་ རྒྱལ་ཁབ་དང་ མི་སྡེ་ཚུ་ལུ་ ཁེ་

practices of Bhutan's rural communities, the local custodians have not been motivated by economic incentives but by strong spiritual and cultural bonds with their local ecosystems, it is important that these bonds are not frayed due to growing economic pressures. A balance between social, spiritual and economic wellbeing needs to be maintained to realize the conservation objectives of the Constitution of Bhutan and the Convention on Biological Diversity (CBD). While the balance between conservation and the social and spiritual wellbeing of the Bhutanese people have been historically maintained, more has to be done to ensure that Bhutan's economic needs are effectively addressed. This can be done by securing the economic value of Bhutan's biological resources and associated traditional knowledge through facilitating their research and commercial utilization and ensuring the fair and equitable sharing of benefits arising from such activities.

In October 2010, the 193 Parties to the CBD at their 10th Meeting adopted the Nagoya Protocol on Access to Genetic Resources and the Fair and Equitable Sharing of Benefits Arising from their Utilization (The Nagoya Protocol). This Protocol was developed in order to provide an international framework that seeks to ensure the fair and equitable sharing of benefits arising from the utilization of genetic resources and associated traditional knowledge with countries and communities who have conserved

ཕན་བགོ་བཤའ་བྱིན་ནི་དོན་ལུ་ཡིན་མ་ལས་ འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ རྒྱ་གོ་ཡ་དཔལ་གཞིའི་འགན་
འཛིན་ བརྒྱད་དེ་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་སྤར་སྤོལ་ཤེས་ཡོན་རྩ་ སྤྱད་
ཐོག་དཔལ་འབྱོར་གྱི་ཁེ་ཕན་ཐོབ་ཐབས་ལུ་ དྲངས་གསལ་ཅན་གྱི་ སྤིང་བྱས་ལམ་སྟོན་ཅིག་
དགོཔ་ ག་ནི་ལས་གལ་ཆེ་བས།

དེ་འབདཻམ་ལས་བརྟེན་ འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་ལུ་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་སྤར་
སྤོལ་ཤེས་ཡོན་གྱི་གོ་སྐབས་ཐོབ་ནི་དང་ དེའི་ ཞིབ་འཛེལ་དང་ཚོང་འབྲེལ་ཐོག་ལུ་ སྤྱད་ཡོད་པའི་
ཁེ་ཕན་རྩ་ རྣམ་དག་དང་འདྲ་མཉམ་ཐོག་ལུ་ ཐོབ་ཐབས་ལུ་དམིགས་ཏེ་ཐོབ་སྤྱད་དང་ཁེ་ཕན་
བགོ་བཤའི་སྤིང་བྱས་འདི་ བརྩམས་ཡོད་པ་ཨིན། དེ་གིས་ རྒྱལ་ཡོངས་སྡོག་སྒྲུབ་གོང་འཕེལ་
བཏང་ཚུགས་པའི་ཁར་ ཟུ་ཁྱོ་ ༡༠༡༠ - ཞི་བདེ་དང་སྟོབས་འབྱོར་ དེ་ལས་ བདེ་སྦྱིད་ཀྱི་
འཆར་སྤྱང་ རང་བཞིན་འཐོན་བསྐྱེད་རྩ་ སྟབས་བདེ་ཏོག་ཏོ་ཐོག་ལས་གོང་འཕེལ་གྱི་ རྒྱ་དངོས་
ལག་ལེན་འཐབ་སྟེ་ རྒྱལ་ཁབ་དང་ འགོ་བ་མི་རིགས་ཀྱི་ཕན་བདེ་ལུ་ མི་སྡེ་དང་དཔལ་འབྱོར་
ཡུན་བརྟན་གོང་འཕེལ་ཟེར་བའི་དམིགས་ཡུལ་བསྐྱབ་ནི་ལུ་ ཕན་ཐོག་བྱང་ཚུགས་ནི་ཨིན།

སྤིང་བྱས་དང་ ཁྲིམས་ལྷན་གནས་སྤྱངས།

འབྲུག་གི་ཙུ་ཁྲིམས་ཆེན་མོའི་ཙུ་ཆ་ཆ་༡, པའི་དོན་ཆ་ཆ་༡, ཅན་ “གཏེར་རྩིས་ཀྱི་ཐོན་ཁུངས་དང་
གཅིང་རྩ་ མཆོ་ རྟགས་ཆ་ལ་རྩ་ རྒྱལ་ཁམས་ལུ་ཐོབ་དབང་ཡོད་པའི་ཁར་ དེ་རྩ་ རྒྱལ་ཁམས་
ཀྱི་རྒྱ་དངོས་ཡིན་མ་ལས་ ཁྲིམས་དང་འབྲེལ་ཏེ་སྤྱད་དགོ།” དེ་རུང་ ཙུ་ཆ་ཆ་༥ པའི་དོན་ཆ་ཆ་༡
པའི་ནང་ “འཕྲལ་དང་ཕུགས་ཀྱི་མི་རབས་རིམ་པའི་མཐའ་དོན་ལུ་ འབྲུག་མི་ཆ་མཉམ་ རྒྱལ་
ཁབ་ཀྱི་རང་བཞིན་ཐོན་ཁུངས་རྩ་དང་ མཐའ་འཁོར་གྱི་གཏེར་འཛིན་འབད་མི་ཅིག་ཡིན་པའི་ཁར་
མཐའ་འཁོར་ལུ་ ཕན་བདེ་གོམས་སྤོལ་དང་སྤིང་བྱས་རྩ་ ཆ་འཛོག་དང་རྒྱབ་སྦྱོར་གྱི་ཐོག་ལས་
མཐོང་ཐོས་དང་གཟུགས་ཅན་གྱི་བཅོམ་གྱིབ་རྩ་ བརྩིས་པའི་རང་བཞིན་མཐའ་འཁོར་གྱི་ཉེན་སྦྱོབ་

and nurtured such resources and knowledge. In order for Bhutan to secure the economic benefits arising from the utilization of its genetic resources and associated traditional knowledge through the national implementation of the Nagoya Protocol, clear policy directives are critical.

Therefore this Access and Benefit Sharing Policy is developed to guide access to Bhutan's genetic resources and associated traditional knowledge and ensure the fair and equitable sharing of benefits arising from their research and commercial utilization. It will also enable national capacity building and contribute to the vision outlined in Bhutan 2020 - A Vision for Peace, Prosperity and Happiness, that encourages the wise use of natural resources as a development asset to contribute to the sustainable social and economic development of the country and the benefit of humankind.

Policy and Legal Environment

Article 1.12 of the **Constitution of the Kingdom of Bhutan** states that “the rights over mineral resources, rivers, lakes and forests shall vest in the State and are the properties of the State, which shall be regulated by law”. Further, Article 5.1 asserts that “Every Bhutanese is a trustee of the Kingdom's natural resources and environment for the benefit of the present and future generations and it is the fundamental duty of every citizen to contribute to the protection of the natural environment, conservation of the rich biodiversity of Bhutan and prevention of all forms of ecological degradation including noise, visual and physical pollution through

དང་ འབྲུག་གི་འབྲོར་ཆེན་ གྱེ་ལྡན་རིགས་སྤྱི་ལཱ་འཛིན་ སྡོད་བརྟུང་ཉམས་ཆག་གི་རིགས་
སྡོན་འགོག་འབད་ནི་དེ་ མི་སེར་ཆམ་ཉམ་གྱི་འགན་ཁུར་རོམ་ཅིག་ཨིན།” ལྷག་པར་དུ་ཚུ་ཆོན་པའི་
དོན་ཆོན་པ་ཀུན་གྱི་པའི་ནང་ གཞུང་གིས་ ཁྲངས་ལྡན་གྱི་དཔལ་འབྱོར་དང་མི་སྡེ་གོང་འཕེལ་
གཏང་པའི་སྐབས་སྡོད་བརྟུང་ཆོད་མཉམ་ ལྡན་པའི་ ཐོག་ ཡུན་བརྟན་གོང་འཕེལ་དང་ཉེན་སྲུང་
ཡོད་པ་བཟོ་དགོ།

འབྲུག་གི་ནགས་ཚལ་དང་ རང་བཞིན་གནས་སྤངས་ཉམས་སྲུང་བཅའ་ཁྲིམས་ ༡༩༩༥ གི་ནགས་
ཚལ་འཛིན་སྐྱོང་གཞུང་གི་སྲུང་སྐྱོབ་འབད་ཡོད་པའི་ ནགས་ཚལ་ནང་ བཀག་དམ་དང་ཡངས་
ཆག་ ནགས་ཚལ་གྲར་ལེན་ མི་སྡེ་ནགས་ཚལ་ ཐོན་སྐྱེད་སྐྱེལ་འདེན་དང་ཚོང་འབྲེལ་ སྲུང་སྐྱོབ་
འབད་ཡོད་པའི་ས་ཁོངས་ རི་དགས་སེམས་ཅན་ཉམས་སྲུང་དང་ ས་དང་རྩ་ཉམས་སྲུང་དེ་ལས་
ནགས་ཚལ་མེ་རྒྱུན་ སྡོན་འགོག་སྐྱོར་ལས་བཀོད་དེ་ཡོད་རུང་ དེ་ནང་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ཀྱི་
ཞིབ་འཕྲོ་དང་ཚོང་འབྲེལ་ ལས་འབྲུང་བའི་ ཁོ་ཕན་བགོ་བཤའ་རྒྱབ་དགོ་པའི་སྐྱོར་ལས་བཀོད་
དེ་མིན་འདུག།

སྐྱེས་ལྡན་རིགས་སྤྱི་དང་ལེན་འཆར་གཞི་ ༡༩༩༥ དང་ ༢༠༠༡ དེ་ལས་ ༢༠༠༩ ལུ་ ཉེ་མ་ལས་ཡོད་
པའི་ཡིག་ཆ་ གྱེ་ལྡན་རིགས་སྤྱི་ཐོན་ཁུངས་ ཉམས་སྲུང་དང་ ཡུན་བརྟན་ལག་ལེན་འཐབ་ནིའི་
དོན་ལུ་ གྱེ་ལྡན་འཛོལ་ཞིབ་འདི་ ཐབས་ཤེས་ལེགས་ཤོམ་ཅིག་ ཨིན་པའི་རོམ་འཛིན་འབད་བའི་
ཁར་ འབྲུག་པའི་རིགས་སོན་ཐོན་ཁུངས་དང་ དེ་འབྲེལ་ཡོན་ཏན་གྱི་སྐྱོར་ལས་ཞིབ་འཕྲོ་དང་
ཚོང་འབྲེལ་འཐབ་ནིའི་དོན་ལུ་ དངས་གསལ་ཅན་གྱི་སྲིད་བྱུས་ཅིག་དང་ ཁྲིམས་ཀྱི་གཞི་རྒྱུ་བཟོ་
དགོ་པ་ཡོད་མི་ལུ་གཙོ་བོ་སྟོན་ཅུག།

འབྲུག་གི་སྐྱེས་ལྡན་རིགས་སྤྱི་བཅའ་ཁྲིམས་ ༢༠༠༡ ཅན་མར་དེ་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ཐོབ་
སྡོད་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་སྲར་སྐོལ་ཤེས་ཡོན་ཆོད་འཛིན་འབད་ནི་དོན་ལུ་ ཆ་འཛིག་གྲུབ་ཡོད་པ་

the adoption and support of environment friendly practices and policies.” In addition, Article 5.2(c) requires the government to secure ecologically balanced sustainable development while promoting justifiable economic and social development.

The Forest and Nature Conservation Act of Bhutan 1995 covers forest management, prohibitions and concessions in government reserve forests, forestry leases, social and community forestry, transport and trade of forestry produce, protected areas, wildlife conservation, soil and water conservation, and forest fire prevention. It however does not cover the research and commercial utilization of genetic resources and the fair and equitable sharing of benefits arising thereof.

The Biodiversity Action Plans of 1998, 2002 and 2009 were amongst the earliest documents to recognize bioprospecting as one of the measures for the conservation and sustainable utilization of biological resources and stressed the need to develop a comprehensive policy and legal framework for research and commercial utilization of Bhutan’s genetic resources and associated traditional knowledge.

The Biodiversity Act of Bhutan 2003 was enacted to regulate access to genetic resources and associated traditional knowledge prior to the adoption of the Nagoya Protocol on Access to genetic

དང་ རིགས་རྒྱུ་ཐོན་ཁུངས་ཐོབ་སྤྱོད་ཀྱི་ རྒྱ་གོ་ཡ་དཔུང་གཞིའི་གན་འཛིན་ ཆ་འཛིན་མ་བསྐྱབ་
 པའི་ སྤྱོད་ལུ་ རིགས་རྒྱུ་ཐོན་ཁུངས་ཐོབ་སྤྱོད་དང་ ཅང་བདེན་དང་ འབྲམ་ཉམ་ཐོག་ལས་ཁེ་
 སན་བགོ་བཤའི་སྐོར་ བཀོད་ཡོད་པ་ཡིན་རུང་ སྤྱི་ལོ་༢༠༠༩ ལས་འགོ་བཙུགས་པའི་ཉམས་མུང་
 དང་ སྤྱི་ལོ་༢༠༡༠ ལུ་རྒྱ་གོ་ཡ་དཔུང་གཞིའི་འགན་འཛིན་ ཆ་འཛིན་གྲུབ་པའི་ཤུལ་ལུ་ ཐོབ་སྤྱོད་
 དང་ཁེ་སན་བགོ་བཤའི་ སྤྱིད་བྱས་མཐེལ་ཕྱིན་ཅིག་བརྩམ་དགོས་ཁག་ཆེ་བའི་མཐོང་གསལ་བྱུང་
 པའི་ཁར་ དེ་གིས་དང་ལེན་དང་གཞན་ཡང་བཅའ་ཁྲིམས་དེའི་ལག་ལེན་བསྟར་བསྐྱར་ཞིབ་འབད་
 བྱི་ལུ་སན་ཐོག་རྒྱགས་ནི་ཡིན།

འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ **སྤྱི་ལོ་༡༩༩༥ ལོར་ སྐྱེ་ལྷན་སྤྱི་ཚགས་ཀྱི་ཆོད་ཡིག་ ཆ་འཛིན་མཛད་གནང་**
ཅུག། ལྷན་བཞུགས་ཆོད་ཡིག་འདི་རྒྱལ་སྤྱིའི་སྐྱེ་ལྷན་རིགས་སྤྱི་དཀའ་ངལ་སེལ་ཐབས་ཀྱི་ ལག་
 ཆ་རོམ་ཅིག་ཡིན། ལྷན་བཞུགས་དེ་གི་ དམིགས་ཡུལ་གསུམ་ཡོད་མི་རྩུ་ཡང་ སྐྱེ་ལྷན་རིགས་སྤྱི་
 ཉམས་སུང་འབད་ནི་དང་ དེའི་ཆ་ཤས་ ཡུན་བརྟན་ལག་ལེན་འཐབ་ནི་ དེ་ལས་ རིགས་རྒྱུ་ཐོན་
 ཁུངས་ལག་ལེན་ འཐབ་མི་ལས་ཐོབ་པའི་ ཁེ་སན་རྩུ་ ཅང་བདེན་དང་འབྲམ་ཉམ་ཐོག་ལས་བགོ་
 བཤའ་རྒྱབ་ནི་རྩུ་ཡིན།

རིགས་རྒྱུ་ཐོན་ཁུངས་ཐོབ་སྤྱོད་དང་ ལག་ལེན་འཐབ་པའི་ཁེ་སན་རྩུ་ འབྲམ་ཉམ་དང་ནམ་དག་
ཐོག་ བགོ་བཤའ་རྒྱབ་དགོ་པའི་རྒྱ་གོ་ཡ་དཔུང་གཞིའི་འགན་འཛིན་འདི་ སྤྱི་ལོ་༢༠༡༠ ལོར་ལྷན་
བཞུགས་ ཐེངས་༡༠ པའི་སྐུ་ཐབས་སུ་ ཆ་འཛིན་གྲུབ་གནང་ཅུག། དཔུང་གཞིའི་འགན་འཛིན་ཆ་
 འཛིན་གནང་མི་འདི་ སྐྱེ་ལྷན་རིགས་སྤྱིའི་ལྷན་བཞུགས་ཀྱི་དམིགས་ཡུལ་ལྷན་ པ་གྲུབ་ནིའི་དོན་ལུ་
 འགོ་བཙུགས་ཡོད་པའི་རྒྱལ་ཁབ་དང་ མི་སྡེའི་བདག་འཛིན་འབད་མི་རྩུ་ལུ་ རིགས་རྒྱུ་ཐོན་
 ཁུངས་དང་དེ་དང་འབྲེལ་བའི་སྤྱར་སྤོལ་ཤེས་ཡོན་གྱི་ ཁེ་སན་བགོ་བཤའ་བྱིན་ནི་དང་ ཐབས་ལས་
 ཀྱན་མཐུན་བཟོ་ནི་དོན་ལུ་ཡིན།

resources and the fair and equitable sharing of benefits arising from their utilization. However experience since 2003 and the adoption of the Nagoya Protocol in 2010 has triggered the need for a comprehensive access and benefit sharing policy for Bhutan that will guide the implementation and where required review of this Act.

Bhutan ratified the **Convention on Biological Diversity in 1995**. The Convention is the only international instrument comprehensively addressing biological diversity. The Convention's three objectives are the conservation of biological diversity, the sustainable use of its components and the fair and equitable sharing of benefits arising from the utilization of genetic resources.

The Nagoya Protocol on Access to Genetic Resources and the Fair and Equitable Sharing of Benefits arising from their Utilization was adopted during the 10th meeting of the Conference of Parties (COP10) to the CBD in 2010. The Protocol was adopted in order to further the implementation of the third objective of the CBD by providing a strong compliance mechanism that ensures the sharing of benefits arising from the research and commercial utilization of genetic resources and associated traditional knowledge with their countries of origin and community custodians.

༡༽ བྱངས་ལྗན།

༡༽ འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་འདི་ ཤར་ཕྱོགས་ ཉི་མ་ལ་ཡ་གི་ཆ་ཤས་ཅིག་ཡིན་པའི་ཁར་ ཐུགས་
རིགས་དང་ མཁེན་རྒྱ་ཆེ་བའི་ དབུ་ཁྲིད་པ་བཟང་པོ་དང་སྤྲིད་བྱས་ལེགས་ཤོམ་ ཡོད་
མི་དང་ འབྲུག་མི་ཚུ་གི་ རང་བཞིན་གནས་སྤངས་ལུ་ གྲུས་བརྟུན་ཡོད་མི་ལུ་བརྟེན་
སྐྱེ་ལྗན་རིགས་སྤྱི་ ཐོན་བྱངས་ཚུ་ འབྱོར་པ་དང་ལྗན་མ་སྤོལ་ཡོད་པ་ཡིན།

ཁ༽ འབྲུག་མི་ཚུ་ རང་བཞིན་གནས་སྤངས་དང་ཅིག་ཁར་ མཐུན་ཉོག་ཉོ་སྤྲོད་པའི་
སྤར་སྒོལ་ལམ་ལུགས་ཡོད་མི་ལུ་ བརྟེན་ སྐྱེ་ལྗན་རིགས་སྤྱི་ ཐོན་བྱངས་ཚུ་ ལག་
ལེན་འཐབ་ཐངས་ཀྱི་སྐྱོར་ལས་ སྤར་སྒོལ་ཤེས་ཡོན་ སྤོམ་ཐོབ་སྟེ་ཡོད།

ག༽ རྒྱལ་ཁབ་ནང་ དཔལ་འབྱོར་གོང་འཕེལ་མཁྱེས་ངལ་སྤྱོད་འབྱོར་བའི་སྐབས་ ཉམས་
སྤང་འབད་ནི་དེ་ གཤོང་ལེན་ཆེ་སུ་ འབྱོར་ཡོད་པ་ལས་ སྐྱེ་ལྗན་རིགས་སྤྱི་ ཉམས་
སྤང་ཡུན་བརྟན་ཐོག་བཞག་ཐབས་ལུ་ ཞིབ་འཆོལ་དང་ ཆོང་འབྲེལ་སྤྱོད་ཐངས་ དེ་
ལས་ རྣམ་དག་དང་འབྲེལ་ཉམས་ཐོག་ ཁེ་སྤོལ་བཤོ་བཤའ་རྒྱལ་ཚུགས་པའི་ དགོས་
དོན་གྲུབ་ཐབས་ལུ་བཙོན་བྱུགས་ བསྐྱེད་དགོཔ་འདུག།

ང༽ ད་ལྟོ་ སྐྱེ་ལྗན་རིགས་སྤྱི་སྐྱོར་ལས་ མཁམས་མཆོག་ཆོད་ཅིག་ལས་མེད་པ་ལས་ ང་
བཅས་རའི་སྐྱེ་ལྗན་རིགས་སྤྱི་ ཐོན་བྱངས་ སྐྱོར་ལས་ གོ་རྟོགས་ལེགས་ཤོམ་བུང་
སྟེ་ སུན་ཁུས་ཅན་གྱི་ཉམས་སྤང་དང་ ཡུན་བརྟན་ཐོག་ལུ་སྤྱོད་ནི་དོན་ལུ་ རྒྱལ་
ཡོངས་ཀྱི་ཕྱོགས་གྲུབ་ གོང་འཕེལ་གཏང་ནི་དེ་ ཅ་གཏན་བཟོ་དགོཔ་འདུག།

2. Rationale

- a) Bhutan is part of the Eastern Himalayas and endowed with rich biological resources which have been protected due to the wise and far-sighted leadership, sound policies and inherent respect for nature by the Bhutanese people.
- b) The Bhutanese have an age old tradition of living in harmony with nature and as a result have accumulated rich traditional knowledge on the use of biological resources.
- c) Conservation is becoming an increasing challenge with the rapid socio-economic development of the country. There is a palpable need to incentivize and ensure the continuity of biodiversity conservation through research and commercial utilization and the securing of fair and equitable sharing of benefits.
- d) The existing pool of expertise in the field of biodiversity is limited and there is a need to strengthen national capacity in order to develop a better understanding of our biological resources for effective conservation and sustainable utilisation.

3 གྲུག་ཀྱི་ལའ་ལོ་ ཀྱི་སྤྱི་སྤྱི་ལྷན་རིགས་སྤྱི་མཐུན་གྲོ་འཇུག་མི་དང་
 ཐོབ་སྤྱོད་དང་ཁེ་སྒོལ་བཞོ་བཤའ་ སྐོར་ལས་ རྒྱ་གོ་ལ་དཔུང་གཞིའི་འགན་འཛིན་གྱི་
 མཚན་རྟགས་བཀོད་ཡོད་མི་དང་འབྲེལ་ འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱུ་ཐོན་ཁུངས་ དང་ དེ་
 དང་འབྲེལ་བའི་སྤྱར་སྤྱོད་ཤེས་ཡོན་སྐོར་ལས་ ཞིབ་འཇོལ་དང་ཚོང་འབྲེལ་དོན་ལུ་
 སྤྱོད་པའི་ཁེ་སྒོལ་བྱེད་མི་ཚུ་ནམ་དག་དང་འབྲེལ་མཉམ་སྦྲེ་ བཞོ་བཤའ་རྒྱུ་མི་དོན་ལུ་
 དེ་བསྐྱུན་གྱི་ཁྲིམས་བཅུམ་དགོ།

4 གྲུག་གི་ལམ་སྤྱོད་གཞི་ཅུ།

འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱུ་ཐོན་ཁུངས་ཐོབ་སྤྱོད་དང་ཁེ་སྒོལ་བཞོ་བཤའ་གྱི་སྤྱི་ཐུག་ དེ་གཞུག་འཁོད་
 གཞི་ཅུ་ཚུ་ལུ་གཞི་བཞག་བཅུམས་ཡོད།

1 གྲུག་པའི་སྤྱི་ལྷན་རིགས་སྤྱི་ ཐོན་ཁུངས་ཚུ་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་སྤྱར་སྤྱོད་ཤེས་
 ཡོན་དང་ དཔལ་འབྱོར་དང་མི་སྦྲེ་དེ་ལས་འབྲུག་མི་གིས་ འཇིག་རྟེན་ཁམས་དང་
 འཕྲལ་དང་མ་འོངས་པའི་མི་རབས་ལུ་ བདེ་སྤྱོད་དང་སྤྱོད་ཐོགས་འབྱུང་མི་དོན་ལུ་
 རང་བཞིན་གནས་སྤངས་ལུ་ གློ་གཏང་ཡིད་ཆེས་བསྐྱེད་མི་ཚུ་གིས་བར་ན་ མེད་དུ་མི་
 རུང་བའི་མཐུན་འབྲེལ་བཟོ་སྦྲེ་ཡོད།

2 གྲུག་གི་རིགས་རྒྱུ་ཐོན་ཁུངས་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་སྤྱར་སྤྱོད་ཤེས་ཡོན་ལུ་ ཐོབ་
 སྤྱོད་དང་མཁོ་སྤྱོད་འབད་ནི་ཚུ་ འབྲུག་པའི་ ལམ་སྤྱོད་དང་ ཚོས་གྱི་བྱུང་ཚོས་ཚུ་དང་
 འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་ཁར་ འཇིག་རྟེན་དང་ འཕྲལ་དང་མ་འོངས་པའི་མི་ རབས་ཚུ་གི་
 བདེ་སྤྱོད་བྱུང་ཐབས་ལུ་ སྤྱོད་ཐོགས་དགོ།

- e) As a member country to the CBD and signatory to the Nagoya Protocol on ABS, Bhutan has to develop laws on the fair and equitable sharing of benefits arising from research and commercial utilization of genetic resources and associated traditional knowledge.

3. Guiding Principles

The Access and Benefit Sharing Policy of Bhutan is based on the following principles:

- a) There is an integral link between Bhutan's biological resources and associated traditional knowledge and the economic, social and spiritual wellbeing of the Bhutanese people who hold Nature in trust for the benefit of the planet and the current and future generations.
- b) Access to and utilization of Bhutan's genetic resources and associated traditional knowledge should affirm the cultural and spiritual values of the Bhutanese people, and contribute to the wellbeing of the planet and the current and future generations.

ག། སྐྱེ་ལྔ་རིགས་སྒྲིལ་ཐོན་ཁུངས་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་སྤར་སྔོན་ཤེས་ཡོན་སྒྲོར་ལས་
 ཚོང་སྤྱར་དང་ ཞིབ་འཛོལ་ ཐོག་ལག་ལེན་འཐབ་སྟེ་ ཁེ་ཕན་འབྱུང་ཡོད་མི་ཚུ་
 འབྲེལ་ཡོད་ས་གནས་ཀྱི་བདག་འཛིན་པ་དང་སྤྱིར་གཏང་འབྲུག་མི་ཚུ་ལུ་ནམ་དག་དང་
 འབྲེལ་མཉམ་ ཐོག་བགོ་བཤའ་རྒྱབ་པ་ཅིན་ དེ་གིས་ ཡུན་བརྟན་ལག་ལེན་འཐབ་ནི་ལུ་
 སློབ་བསྟེན་ཚུགས་པ་མ་ཚད་ ཡང་ན་ འབྲུག་གི་རྩ་ཁྲིམས་ཆེན་མོའི་ རྩ་ཆ་ན་ ༥ པའི་
 བུ་ བཀོད་ཡོད་མི་ ཉམས་སྲུང་འབད་དགོ་པའི་དགོངས་དོན་དེ་ཡང་གྲུབ་ཚུགས་པ།

ང། འབྲུག་གི་རིགས་སྒྲིལ་ཐོན་ཁུངས་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་སྤར་སྔོན་ཤེས་ཡོན་ལུ་ ཐོབ་
 སྟོན་དང་མཁོ་སྟོན་ ལས་བརྟན་ རབ་ཅས་རའི་སྐྱེ་ལྔ་རིགས་སྒྲིལ་ཐོན་ཁུངས་སྒྲོར་
 ལས་ གོ་རྟོགས་ལེགས་ཤོམ་བྱུང་སྟེ་ ཕན་ཚུས་ཅན་གྱི་ཉམས་སྲུང་དང་ཡུན་བརྟན་
 སྟོན་ནིའི་དོན་ལུ་ རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་ལྷོགས་གྲུབ་གོང་འཕེལ་བཏང་ནི་དེ་ རྩ་གཏན་བཟོ་
 དགོ་པ་འདུག།

༤། འཆར་སྒྲུབ།

དཔལ་འབྱོར་དང་ མི་སྡེ་འབྲུག་མི་ཡོངས་ཀྱི་ བདེ་སྤྱད་ བཅན་རྟོག་རྟོ་བཟོ་ཐོག་ འབྲུག་པའི་སྐྱེ་
 ལྔ་རིགས་སྒྲིལ་ཐོན་ཁུངས་ ཉམས་སྲུང་ དང་ཡུན་བརྟན་ཐོག་ ལག་ལེན་འཐབ་ནི།

༥། རྒྱབ་ཡུལ།

རྒྱལ་ཡོངས་ཐོབ་སྟོན་དང་ཁེ་ཕན་བགོ་བཤའི་སྤྱད་བྱས་དེ་གིས་ འབྲུག་གི་རིགས་སྒྲིལ་ཐོན་ཁུངས་
 དེའི་དམིགས་ཡུལ་སྤར་སྔོན་ཤེས་ཡོན་ཚུ་གི་ ཞིབ་འཛོལ་དང་ཚོང་འབྲེལ་ལག་ལེན་ཚུ་འགབ་
 ཡིན། སྤྱད་བྱས་དེ་གིས་ འགྲོ་བ་མིའི་རིགས་སྒྲིལ་ཐོན་ཁུངས་ལག་ལེན་ལུ་འཇུག་བྱུང་མེད་པ་ཡིན།

- c) The fair and equitable sharing of the benefits generated from the commercial and research utilization of Bhutan's genetic resources and associated traditional knowledge with its local custodians and the Bhutanese people as a whole will incentivize sustainable use and lead to the fulfillment of the conservation mandate enshrined in Article 5 of the Constitution of Bhutan.
- d) Access to and utilization of Bhutan's genetic resources and associated traditional knowledge should result in strengthened national capacities to develop a better understanding of our biological resources for effective conservation and sustainable utilization.

4. Vision

The conservation and sustainable use of Bhutan's biological heritage through securing the economic, social and spiritual wellbeing of the Bhutanese people.

5. Scope

The National ABS Policy covers the research and commercial utilization of Bhutan's genetic resources, their derivatives and associated traditional knowledge. It does not apply to access of human genetic resources.

སྲིད་བྱས་དེགིས་ སྐྱེ་ལྷན་རིག་པའི་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་ ཚོང་སྐྱར་འཐབ་ནི་དང་ གཞན་ལུ་ཕྱིན་ནི་
 བརྩེ་སོར་འབད་ནི་དང་ ཉེར་སྤྱོད་མཁོ་ཆས་སྟེ་ ལག་ལེན་འཐབ་ཆོག་པ་ཨིན། ག་དེམ་ཅིག་སྟེ་ སྐྱེ་
 ལྷན་རིགས་སྤྱི་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་ ཞིབ་འཇོལ་དང་ཡང་ན་ཚོང་འབྲེལ་གྱི་དོན་ལུ་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་
 ཁུངས་སྟེ་ ལག་ལེན་འཐབ་པ་ཅིན་ འདི་བཟུམ་སྟེ་ སྤྱོད་ནིའི་གོ་སྐབས་ཚུ་ སྲིད་བྱས་འདི་གིས་
 གཤམ་ཚུགས་པ་ཨིན།

སྲིད་བྱས་དེགིས་ སྤར་སྟོལ་ཤེས་ཡོན་ཚུ་ མི་སྤེའི་ནང་འཁོད་དང་ མི་སྤེའི་བར་ན་ལུ་ སྤྱོད་ནི་དང་
 བརྩེ་སོར་འབད་ནི་ བགོ་བརྟེན་སྟེལ་ནི་ཚུ་ འབད་ཆོག་པ་ཨིན། དེ་བཟུམ་མའི་ ཡོན་ཏན་ཚུ་ ཁོང་
 རའི་སྤར་སྟོལ་གྱི་སྐབས་དོན་ལས་ལྷག་སྟེ་ ཞིབ་འཇོལ་དང་ཚོང་འབྲེལ་གྱི་དོན་ལུ་ ལག་ལེན་
 འཐབ་པ་ཅིན་ དེ་བཟུམ་སྟེ་སྤྱོད་ཐབས་གྱི་ གོ་སྐབས་དེ་ཡང་ སྲིད་བྱས་འདི་གིས་གཤམ་ཚུགས་པ་
 ཨིན།

༤༽ རེས་ཆོག།

༡༽ ཐོབ་སྤྱོད་དང་ ཁེ་སྤོལ་བགོ་བཤའི་གན་རྒྱ།

ཐོབ་སྤྱོད་དང་ ཁེ་སྤོལ་བགོ་བཤའི་གན་རྒྱ་ཟེར་མི་འདི་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་དང་ དེ་
 དང་འབྲེལ་བ་ ཡོད་པའི་ སྤར་སྟོལ་ཤེས་ཡོན་ སྤྱོད་ཐོག་གཞན་བ་དང་ སྤོལ་ཚུན་ཁ་
 འཆམ་གྱི་གན་ཆོག་གཉིས་ཀྱི་ བར་ན་གན་རྒྱ་བཟོ་མི་ལུ་གོམ་ཨིན།

༢༽ ཐོབ་སྤྱོད་དང་ ཁེ་སྤོལ་བགོ་བཤའ་གི་ མ་དདུལ།

ཐོབ་སྤྱོད་དང་ ཁེ་སྤོལ་བགོ་བཤའ་གི་ མ་དདུལ་ཟེར་མི་དེ་ འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་
 ཁུངས་ཀྱི་ ཞིབ་འཇོལ་ དང་ཚོང་འབྲེལ་ ལག་ལེན་ཚུ་ལས་ འཐོབ་མི་མ་དདུལ་གྱི་

This policy excludes biological resources when traded, shared, exchanged and used as commodities. If biological resources traded as commodities are later utilized as genetic resources for research and/or commercial purposes, such utilization shall be covered by the scope of this policy.

This policy further excludes the use, sharing and exchange of traditional knowledge within and between local communities. If such knowledge is utilized beyond its traditional context for commercial and/or research purposes, such use shall be covered by the scope of this policy.

6. Definitions

a) Access and Benefit Sharing Agreement (ABS Agreement)

ABS Agreement means an agreement between the user and providers of genetic resources and/or associated traditional knowledge consisting of Prior Informed Consent (PIC) and Mutually Agreed Terms (MAT).

b) Access and Benefit Sharing Fund (ABS Fund)

The ABS Fund shall mean a fund established to receive monetary benefits derived from the research and

ཁོ་ཕན་ཚུ་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་ སྐར་སྟོང་ཤེས་ཡོན་ལག་ལེན་ འཐབ་པའི་ འབྲུག་
དང་ གོ་སྐབས་ཀྱི་གོ་རིམ་ནང་ མ་དངུལ་བརྩགས་བཞག་མི་ མ་དངུལ་ཚུ་ལུ་གོ་མ་
ཡིན།

ག༽ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་ལུ་ ཐོབ་སྤྱོད་དང་ མཁོ་སྤྱོད་ཀྱི་ གོ་སྐབས་ལེན་ནི།

རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་ལུ་ འབྲེལ་བ་འཐབ་ནིའི་ གོ་སྐབས་ལེན་ནི་ ཟེར་མི་དེ་
འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ཀྱི་ལག་ལེན་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་ ཁོང་རའི་
ས་ཁོངས་ རོ་མ་ནང་སྐྱེས་ཡོད་མི་ ནང་ལུ་ འབྲེལ་བ་འཐབ་ནིའི་ གོ་སྐབས་ ལེན་
རུང་འདྲ་ ས་ཁོངས་ གཞན་གསར་པ་ ཅིག་ནང་ལུ་ འཇུགས་སྤྱོད་ འཐབ་ཡོད་མིའི་
ནང་གོ་སྐབས་ལེན་རུང་འདྲ་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ཀྱི་ སྤྱི་ལུན་ཇུས་སྤྱོད་ སྤྱོད་ཚུལ་
ལུ་སྤྱི་ལུན་འཕུལ་རིག་འཇུག་བྱབ་འབད་ནི་ལས་འགོ་བཟུང་ཞིབ་འཚོལ་དང་གོང་
འཕེལ་གྱི་དོན་ལུ་ལག་ལེན་འཐབ་མི་ལུ་གོ་མ་ཡིན།

རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་ ལུ་ཐོབ་སྤྱོད་འབད་ནི་ཟེར་བའི་སྐབས་འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱུན་
ཐོན་ཁུངས་ ཡང་ན་ སྤྱི་ལུན་རིག་པའི་འབྲུང་ཚུལ་ ཚུ་ གོང་འཕེལ་དང་ ཞིབ་འཚོལ་
འབད་ནི་ཚུ་ཡང་ཚུད་པ་ཡིན།

ང༽ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་དང་ འབྲེལ་བའི་སྐར་སྟོང་ཤེས་ཡོན་དང་ འབྲེལ་བ་འཐབ་
ནིའི་གོ་སྐབས།

སྐར་སྟོང་ཤེས་ཡོན་ཚུ་ ལུ་ཐོབ་སྤྱོད་ཟེར་མི་འདི་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་དང་འབྲེལ་
བ་ཡོད་པའི་ སྐར་སྟོང་ཤེས་ཡོན་གོང་འཕེལ་དང་ ཞིབ་འཚོལ་གྱི་དོན་ལུ་ ལག་ལེན་
འཐབ་ནི་ལུ་གོ་མ་ཡིན།

commercial utilization of Bhutan's genetic resources and/or associated traditional knowledge including processing fee and the cash deposit payable at the Scoping Phase.

c) Access to Genetic Resources

Access to genetic resources means the utilization of genetic resources from Bhutan irrespective of whether they are accessed *in situ* or *ex situ* for the purpose of conducting any research and/or development on the genetic and/or biochemical composition of genetic resources including through the application of biotechnology.

Access to genetic resources also includes the conducting of any research and development on derivatives of biological or genetic resources from Bhutan.

d) Access to Traditional Knowledge associated with Genetic Resources

Access to traditional knowledge means the utilization of traditional knowledge associated with genetic resources for the purpose of conducting any research and development.

ཅ ག ལག་ལེན་དངོས་གཞིའི་གནང་བ།

ལག་ལེན་དངོས་གཞིའི་གནང་བ་ཟེར་མི་འདི་རྒྱལ་ཡོངས་དམིགས་གནད་གི་ཆ་འཛོག་
འབད་ཡོད་པའི་ཐོབ་སྤྱད་དང་ཁེ་ཕན་བགོ་བཤའི་གན་རྒྱ་དང་ལག་ལེན་དངོས་གཞིའི་གོ་
རིམ་གཏན་འཁེལ་བཟོ་ཡོད་མི་ལུ་གནང་བ་གནང་མི་ལུ་གོམ་ཨིན།

ཆ ག རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་ སྤར་སྲོལ་ཤེས་ཡོན་ལག་ལེན་གི་
ལག་ལེན་དངོས་གཞིའི་གོ་རིམ།

རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་ སྤར་སྲོལ་ཤེས་ཡོན་ལག་ལེན་གི་
ལག་ལེན་དངོས་གཞིའི་གོ་རིམ་ཟེར་མི་འདི་ འདི་བརྩམ་མའི་ ཐོན་ཁུངས་དང་ཤེས་
ཡོན་གྱ་ དམིགས་པ་བསྐྱེད་དེ་ ཞིབ་འཇོལ་ཡང་ན་ཚོང་འབྲེལ་ནང་ འབྲེལ་གཏོགས་
འབད་ནིའི་དོན་ལུ་ དམིགས་བསལ་གི་ ཐབས་ལམ་གི་གོ་རིམ་སྒྲིག་མི་ལུ་གོམ་ཨིན།
ལག་ལེན་དངོས་གཞིའི་གོ་རིམ་ནང་རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་ལས་འབྱུང་བའི་རིག་པ་རྩ་
ཤེས་རབ་ཁྱད་ཚོས་གི་ཐོབ་དབང་ ཐོན་སྐྱེད་གོང་འཕེལ་དང་བརྟག་ཞིབ་ དེལས་ ཚོང་
འབྲེལ་ལུ་ཚད་འཛིན་འབད་མ་ཨིན།

ཇ ག རྒྱ་ལྷན་འཕུལ་རིག།

རྒྱ་ལྷན་འཕུལ་རིག་ཟེར་མི་འདི་ རྒྱ་ལྷན་རིམ་ལུགས་དང་ སྲོག་ཆགས་ ཡང་ན་ འདི་
གཉིས་ལས་ཐོན་པའི་རྒྱ་ཆས་རྩ་ འཕུལ་རིག་གང་རུང་ལག་ལེན་འཐབ་ཐོག་ལས་ཐོན་
སྐྱེད་བཟོ་ནི་ ཡང་ན་ ཐོན་སྐྱེད་ལེགས་བཅོས་འབད་ནི་ ཡང་ན་ དམིགས་བསལ་ལག་
ལེན་གི་དོན་ལུ་བཟོ་སྦྱར་འབད་ནིའི་ རིག་པ་ལུ་ གོམ་ཨིན།

e) Actualization Permit

Actualization Permit means a permit issued by the National Focal Point endorsing the ABS Agreement and formalizing the Actualization Phase.

f) Actualization Phase of utilization of Genetic Resources and/or associated Traditional Knowledge

The Actualization Phase of utilization of genetic resources and/or associated traditional knowledge shall mean the phase when specific steps are undertaken to commercialize or engage in focused research on such resources and/or knowledge.

The Actualization Phase includes, but is not limited to applications for intellectual property rights, product development and testing and marketing.

g) Biotechnology

Biotechnology means any technological application that uses biological systems, living organisms, or derivatives thereof, to make or modify products or processes for specific use.

༩༽ མི་སྤེའི་སྤྱི་ལུགས།

མི་སྤེའི་སྤྱི་ལུགས་ ཟེར་མི་འདི་ འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁྲུངས་དང་ དེ་དང་
འབྲེལ་བའི་སྤར་སྒོལ་ཤེས་ཡོན་ས་གནས་ཁག་ཚུ་ནང་ སྒོལ་རྒྱུན་འཐབ་ཡོད་པའི་ལམ་
ལུགས་སྒོལ་དང་ འབྲེལ་བ་ཡོད་མི་རྒྱ་ལུ་བརྩེ་མཐོང་དང་ ཁྲིམས་ལུ་གཞི་བཞག་སྟེ་
བཅའ་མར་གཏོགས་མིའི་ ལུ་རིམ་དང་འཁྲིལ་ སྤྱི་ལུགས་བཟོ་ཡོད་མི་དེ་ཡང་རིགས་
རྒྱུན་ཐོན་ཁྲུངས་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་སྤར་སྒོལ་ཤེས་ཡོན་ ལག་ལེན་ཐབས་པའི་
སྐབས་ སྤྱོད་གི་གནད་བ་དང་ བན་རྒྱུན་ཁ་འཆམ་གྱི་གན་ཆོག་གཉིས་ཀྱི་ ལམ་
ལུགས་ ཉིང་སངས་ས་དང་ རིན་མེད་སྟོང་པ་སྟེ་བཟོ་ཐོག་ལས་ འཐོབ་ཐབས་རྒྱ་ ཁ་
གསལ་སྟེ་ཤེས་དགོ།

༩༽ རྒྱལ་ཡོངས་ཚད་ལྡན་དབང་འཛིན།

རྒྱལ་ཡོངས་ཚད་ལྡན་དབང་འཛིན་ཟེར་མི་འདི་ འབྲུག་གཞུང་གི་སོ་ནམ་དང་ནགས་
ཚལ་ལྷན་ཁག་གི་གཙོ་འཛིན་ལུ་ གོ་ཁྲ་ཨིན།

ཐ༽ རིགས་བརྒྱད་འབྱུང་རྒྱུ་ལུ།

རིགས་བརྒྱད་འབྱུང་རྒྱུ་ཟེར་མི་འདི་ རིགས་བརྒྱད་ཀྱི་ ལུས་པ་མེད་རུང་ རིགས་རྒྱུན་
ཐོན་ཁྲུངས་ ཡང་ན་ སྤྱེ་ལྷན་རིག་པའི་ བཅུད་འབྱུར་ ཡང་ན་ རིགས་བརྒྱད་ཁ་
གསལ་ལས་འབྱུང་བའི་ རང་བཞིན་གྱིས་ སྤྱེ་ལྷན་རྩིས་སྦྱོར་ལས་ འབྱུང་མི་ལུ་ གོ་ཁྲ་
ཨིན།

h) Community Protocols

Community Protocols means protocols developed through a participatory process based on customary laws and values by local custodians of Bhutan's genetic resources and/or associated traditional knowledge detailing at the minimum a clear process for acquiring their free and prior informed consent and establishing mutually agreed terms and benefit sharing with respect to any utilization of their resources and knowledge.

i) Competent Authority

Competent Authority means the Head of the Ministry of Agriculture and Forests of the Royal Government of Bhutan.

j) Derivatives

Derivatives means naturally occurring biochemical compounds resulting from the genetic expression or metabolism of biological or genetic resources, even if it does not contain functional units of heredity.

ད། རིགས་རྒྱུ་ཐོན་ཁུངས།

རིགས་རྒྱུ་ཐོན་ཁུངས་ཟེར་མི་འདི་ ཤིང་དང་སེམས་ཅན་ རྟོག་ཆགས་ཕྱ་འབྲུབ་
རིགས་བརྒྱད་ཀྱི་རྒྱུ་ཁུངས་ ལག་ལེན་འཐབ་མི་དང་ རིགས་རྒྱུ་ཐོན་ཁུངས་ཀྱི་ རྒྱ་
ལྷན་ཇས་རྒྱུ་ཀྱི་རྒྱུ་རྩུལ་ རིགས་རྒྱུ་བད་དོན་དང་འབྲུང་ཡུལ་རྩུ་གེ་ར་རྩུད་པ་ཡིན།

ན། རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་དོཆབ་གཙོ་ཅན།

རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་དོཆབ་གཙོ་ཅན་ཟེར་མི་འདི་ རྒྱལ་ཡོངས་ཚད་ལྷན་དབང་འཛིན་གྱིས་
འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱུ་ཐོན་ཁུངས་དང་ འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་ཤེས་ཡོན་དང་ འབྲུག་གི་
རིགས་རྒྱུ་ཐོན་ཁུངས་རྒྱུ་འཕྲུལ་ རྒྱལ་རྒྱུ་འབད་ནི་དང་ ཚད་འཛིན་ འབད་ནིའི་
དོན་ལུ་ བསྐྱོད་བཞག་གནང་བའི་ བཀོད་ཆོགས་ལུ་གོམ་ཡིན།

པ། རིགས་རྒྱུ་ཐོན་ཁུངས་རྒྱུ་འཕྲུལ་

འབྲུག་གཞུང་གི་ སོ་ནམ་དང་ནགས་ཚལ་ལྷན་ཁག་ལས་བརྒྱུད་དེ་འབད་མི་ལུ་ གོམ་
ཡིན།

ཕ། རིགས་རྒྱུ་ཐོན་ཁུངས་དང་འབྲེལ་བའི་ སྤར་སྤོལ་ཤེས་ཡོན་རྒྱུ་འཕྲུལ་

མི་སྡེ་ཡང་ན་ རིགས་རྒྱུ་ཐོན་ཁུངས་དང་འབྲེལ་བའི་ སྤར་སྤོལ་ཤེས་ཡོན་འཆང་མི་
མི་སྡེ་ལུ་གོམ་ཡིན།

བ། རིགས་རྒྱུ་ཐོན་ཁུངས་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་སྤར་སྤོལ་ཤེས་ཡོན་ ལག་ལེན་ལུ་ གོ་
སྐབས་ཀྱི་གོ་རིམ།

རིགས་རྒྱུ་ཐོན་ཁུངས་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་ སྤར་སྤོལ་ཤེས་ཡོན་ཐོབ་རྒྱུ་འབད་

k) Genetic Resources

Genetic resources means all material of plant, animal, microbial or other origin containing functional units of heredity and include the biochemical composition of genetic resources, genetic information and derivatives.

l) National Focal Point

National Focal Point means the body designated by the Competent Authority to facilitate and regulate the access to Bhutan's genetic resources and associated traditional knowledge.

m) Provider of Genetic Resources

The Royal Government of Bhutan acting through the Ministry of Agriculture and Forests.

n) Provider of TK associated with Genetic Resources

Community/Communities holding TK associated with genetic resources

o) Scoping Phase of utilization of Genetic Resources and/or associated Traditional Knowledge

The Scoping Phase of utilization of genetic resources and/or associated traditional knowledge shall mean the initial

ནི་ལུ་གོ་སྐབས་གོ་རིམ་ཟེར་མི་འདི་ ཚོང་ལམ་དང་ཞིབ་འཇོལ་གྱི་ ལྷོགས་གྲུབ་གཞི་
བཙུགས་འབད་ནི་དེ་ དམིགས་ཡུལ་བསྐྱེད་དེ་ གོང་འཕེལ་དང་ཞིབ་འཇོལ་གྱི་དཔུང་
ཞིབ་འགོ་ཐོག་འབད་མི་ལུ་གོ་མ་ཨིན།

མ་ཀློང་། རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་ སྤར་སྤོལ་ཤེས་ཡོན།
རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ སྤར་སྤོལ་ཤེས་ཡོན་དང་ འབྲེལ་གཏོགས་ཟེར་མི་འདི་
འབྲུག་གི་མི་སྡེ་འོང་ཡོད་པའི་ཡོན་ཏན་དང་རིག་པ་གསར་པ་ ལུགས་སྤོལ་ཚུ་ རྒྱ་
ལཱ་རིགས་སྤྱོད་མི་དང་ འབྲེལ་བ་ཡོད་མི་ཚུ་ རྒྱ་ལཱ་རིགས་པའི་ཐོན་ཁུངས་ཀྱི་
གཞི་བཀོད་དང་འབྲེལ་བའི་ ཡོན་ཏན་ཚུ་ལུ་ ཚད་འཛིན་འབད་མ་ཨིན།

ཙ་ཀློང་། རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་སྤྱོད་མི།
འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ལུ་ སྤྱོད་འདོད་ཡོད་མི་ སྤྱིར་བཏང་གི་མི་ ཡང་ན་
ཁྲིམས་དོན་གྱི་མི་ཚུ་ལུ་ གོ་མ་ཨིན།

༡། སྤྱི་ལོ་ལྷན་ཁྲིམས་ཀྱི་དམིགས་དོན།

༡. འབྲུག་གི་མི་ཚུ་ལུ་ ཁོང་རའི་ རྒྱ་ལཱ་རིགས་པའི་ཐོན་ཁུངས་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་
སྤར་སྤོལ་ཤེས་ཡོན་ལུ་ གློ་གཏང་ ཡིད་ཆེས་བྱོངས་ནི།

༢. འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ཀྱི་ གནས་གོང་ཉམས་སྤང་དང་ ལཱ་བརྟན་གནས་
ཐབས་བཙུག་ཏོ་དང་གོང་འཕེལ་གཏང་ནི།

exploratory phase of research and development with the aim of establishing market or research potential.

p) **Traditional Knowledge associated with Genetic Resources**

Traditional Knowledge associated with genetic resources means the knowledge, innovations and practices of Bhutanese communities that is related to the utilization of biodiversity and is not limited to knowledge relating to genetic structure of biological resources.

q) **User of Genetic Resources**

A natural or legal person seeking access to Bhutanese Genetic Resources.

7. Policy Objectives

1. To secure the trusteeship of the Bhutanese people over their biological resources and associated traditional knowledge.
2. To augment and secure the value of Bhutan's genetic resources for conservation and sustainable use.

3. འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་དང་དེ་དང་འབྲེལ་བའི་སྤར་སྤོལ་ཤེས་ཡོན་སྤྲོད་མི་དང་ ལག་ལེན་འཐབ་མི་གཉིས་ཀྱི་ བར་ན་སློ་གཏད་ཐོག་ ཕན་ཚུན་རྒྱབ་སྦྱོར་གྱི་ འབྲེལ་བ་ ཡར་དྲག་བཏང་ནི།
4. འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་ སྤར་སྤོལ་ཤེས་ཡོན་རྒྱ་ ལག་ལེན་འཐབ་ནིའི་ གོ་སྐབས་ཚད་འཛིན་ འབད་ནི།
5. འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་སྤར་སྤོལ་ཤེས་ཡོན་རྒྱ་ ལག་ལེན་འཐབ་ཐོག་ ཚོང་འབྲེལ་དང་ཞིབ་འཇོལ་གྱི་ཁེ་ཕན་འབྱུང་ཡོད་མི་རྒྱ་ འདྲ་མཉམ་དང་རྣམ་དག་ཐོག་ལུ་ བགོ་བཤའ་རྒྱབ་ནི་ གཏན་འཁེལ་བཟོ་ནི།

༡༽ སྤྲོད་བྱས་ཀྱི་ཐབས་ལམ།

སྤྲོད་བྱས་དམིགས་དོན་ དང་པ། འབྲུག་པའི་མི་རྒྱུ་ལུ་ ཁོང་རའི་ སྤྲོད་བྱས་རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་ དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་ སྤར་སྤོལ་ཤེས་ཡོན་ལུ་ སློ་གཏད་ཡིད་ཆེས་བྱོངས་ནི།

- 1-1 འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་སྤར་སྤོལ་ཤེས་ཡོན་རྒྱ་ཁས་ ལེན་དང་ འབྲུག་གི་རང་བཅོན་གྱི་དབང་ཆ་དང་ མི་སེར་གྱི་སློ་གཏད་ཡིད་ཆེས་ཐོག་ལུ་ རོས་ལེན་འབད་ནི།
- 1-2 མི་སྤེལ་ རྒྱབ་སྦྱོར་འབད་དེ་ རང་སའི་གཡུས་སྤོ་རྒྱུ་ནང་ རྒྱུག་ལུགས་བཟོ་ཞིན་མ་ལས་ དེ་ལུ་གཞི་བཞག་སྟེ་ འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་སྤར་སྤོལ་ཤེས་ཡོན་རྒྱ་ འབྲེལ་བ་འཐབ་ནི་ གོ་སྐབས་ལེན་ནི་དང་དབང་ཆ་ལེན་ནིའི་དོན་ལུ་ སྤྲོད་བྱས་གནང་བ་དང་ ཕན་ཚུན་ཁ་ཆས་གྱི་གན་ཆོག་གི་ བདེ་སྤྱོད་བཟོ་དགོ།

3. To promote long term mutually supportive relationships based on trust between the providers and users of Bhutan's genetic resources and associated traditional knowledge.
4. To regulate access to Bhutan's genetic resources and associated traditional knowledge.
5. To ensure fair and equitable sharing of the benefits arising from the commercial and research utilization of Bhutan's genetic resources and associated traditional knowledge.

8. Policy Measures

Policy Objective 1: To secure the trusteeship of the Bhutanese people over their genetic resources and associated traditional knowledge.

- 1.1 Affirm and exercise the sovereign rights of Bhutan and the trusteeship of its people over its biological resources and associated traditional knowledge.
- 1.2 Support local communities to develop community protocols based on which they can grant Prior Informed Consent (PIC) and negotiate Mutually Agreed Terms (MAT) where they have established rights to grant access to genetic resources and/or associated traditional knowledge.

༡.༣ ཤེས་ཡོན་དང་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་ བདག་འཛིན་འབད་ནིའི་དོན་ལུ་ རིགས་རྒྱུ་ཐོན་ཁུངས་
དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་སྤར་སྟོལ་ཤེས་ཡོན་ཚུ་ ཡུན་བརྟན་ཐོག་ བཞག་ཡོད་པའི་ མི་
སྡེ་ངོས་འཛིན་འབད་དགོ།

༡.༤ འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱུ་ཐོན་ཁུངས་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་སྤར་སྟོལ་ཤེས་ཡོན་ཚུ་ ཞིབ་
འཛེལ་དང་ ཚོང་འབྲེལ་གྱི་དོན་ལུ་ལག་ལེན་འཐབ་ནིའི་དོན་ལུ་ ཚད་འཛིན་འབད་ནི་
དང་ རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་ཐབས་ལམ་སྤྲིག་ནི་ཚུ་ ཡར་ཤུག་བཏང་ནི།

༡.༥ ཐོབ་སྤྱོད་དང་ ཁེ་ཕན་བགོ་བཤའ་ལུ་ གཞི་བཞག་སྟེ་ འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱུ་ཐོན་
ཁུངས་དང་ དེ་དང་ འབྲེལ་བའི་སྤར་སྟོལ་ཤེས་ཡོན་ཚུ་ གནས་གོང་ཐོག་ མི་མང་ལུ་
གོ་བ་བདེ་སྤྱོད་དང་ ཚུགས་གྲུབ་གོང་འཕེལ་བཏང་ནི་ལུ་ ཕན་ཐབས་བཟོ་ནི།

**སྤྱི་ཕྱུས་ཀྱི་དམིགས་དོན་ གཉིས་ལ། འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱུ་ཐོན་ཁུངས་ཀྱི་ གནས་གོང་ཉམས་
སྤང་དང་ཡུན་བརྟན་གནས་ཐབས་ཀྱི་གོང་འཕེལ་དང་ གཏན་ཏྲིག་ཏྲོ་བཟོ་ནི།**

༡.༡ འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱུ་ཐོན་ཁུངས་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་སྤར་སྟོལ་ཤེས་ཡོན་ཚུ་གི་ཐོ་
དང་ དངོས་གསལ་སྒོག་བརྟན་ཆ་ཚང་བཟོ་ནིའི་ གཙོ་རིམ་བཏོན་ཏེ་འབྲུག་གི་རིགས་
རྒྱུ་ཐོན་ཁུངས་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་སྤར་སྟོལ་ཤེས་ཡོན་ཐོག་ལུ་ ཞིབ་འཛེལ་དང་
ཚོང་འབྲེལ་ལས་ ཁེ་ཕན་མང་སྤྱི་ཅིག་བཟོ་ནིའི་ གཏན་འཁེལ་བཟོ་ནི།

༡.༢ རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་ ཚུགས་གྲུབ་ཡར་རྒྱས་གཏང་ནི་དང་ ལཱ་གཡོག་གི་གོ་སྐབས་བྱིན་ནིའི་
དོན་ལུ་ འཕུལ་རིག་བརྒྱ་མཉམ་དང་ རྒྱལ་སྤྱི་ མཉམ་འབྲེལ་གྱི་ཞིབ་འཛེལ་ཐོག་ལས་
རྒྱལ་ཁབ་ནང་འཁོད་ འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱུ་ཐོན་ཁུངས་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་ སྤར་
སྟོལ་ཤེས་ཡོན་ཐོག་ལུ་ ཞིབ་འཛེལ་དང་ ཚོང་འབྲེལ་གྱི་གོ་སྐབས་བྱིན་ནི།

- 1.3 Recognize communities that have sustained genetic resources and/or associated traditional knowledge as the custodians of such resources and knowledge.
- 1.4 Strengthen national mechanisms to regulate research and commercial utilization of genetic resources and associated traditional knowledge of Bhutan.
- 1.5 Facilitate capacity development and public awareness on the value of Bhutan's genetic resources and associated traditional knowledge in the context of Access and Benefit Sharing.

Policy Objective 2: To augment and secure the value of Bhutan's genetic resources and associated traditional knowledge for conservation and sustainable use.

- 2.1 Secure maximum benefits from the commercial and research utilization of Bhutan's genetic resources and associated traditional knowledge by prioritizing a comprehensive genetic resource and traditional knowledge inventory and documentation.
- 2.2 Promote in-country research and commercial utilization of Bhutan's genetic resources and associated traditional knowledge through technology transfer and collaborative research to generate employment and build national competence.

༡.༣ འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་སྤར་སྤོལ་ཤེས་ཡོན་ཐོག་ལུ་
 ཞིབ་འཆོལ་དང་ ཆོང་འབྲེལ་གྱི་ཁེ་ཕན་འབྱུང་ཡོད་མི་ཚུ་ སྐྱེ་ལྷན་གནས་སྤངས་རིམ་
 ལུགས་ཀྱི་ཞབས་ཏྲིག་ ཉེན་སྲུང་དང་ལྷན་པ་བཟོ་ནི་དང་ སྐྱེ་ལྷན་རིགས་སྤྲུལ་སྲུང་
 དང་ཡུན་བརྟན་ཐོག་ལག་ལེན་འཐབ་ཚུགས་པ་བཟོ་ནི་ལྷན་བཟོ་ནང་ལུ་བཏང་ནི་གཏན་
 འཁེལ་བཟོ་ནི།

**སྤྱི་ལྷན་གྱི་དམིགས་དོན་ གསུམ་པ། འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་
 སྤར་སྤོལ་ཤེས་ཡོན་ སྤྱོད་མི་དང་ ལག་ལེན་འཐབ་མི་གཉིས་ཀྱི་བར་ན་ སློ་གཏང་ཐོག་ ཕན་ཚུན་
 རྒྱབ་སྐྱོར་གྱི་འབྲེལ་བ་ཡར་ཕྱག་བཏང་ནི།**

༣.༡ འབྲུག་གི་ཐོབ་སྤྱོད་དང་ ཁེ་ཕན་བགོ་བཤའ་གི་ ཁས་ལེན་གན་ཡིག་གི་ དགོས་མཁོ་
 དང་ གན་ཡིག་དང་འབྲེལ་ འགན་འཁུ་མིལ་བྱ་འབག་ནི་དང་ དུས་རྒྱུན་ཁས་ལེན་
 གན་ཡིག་ལག་ལེན་འཐབ་ཚུགས་པའི་ གོ་སྐབས་ཀྱི་བརྟན་ཐོན་འཐོབ་ཚུགས་པ་བཟོ་
 བྱི་དོན་ལུ་ མཉམ་འབྲེལ་དང་ དྲངས་གསལ་ དམ་ཆིག་དང་ སློ་གཏང་ ཚུལ་
 གྲིམས་ཀྱི་ཐོག་ལུ་ ཕྱག་ལུ་ གན་ ཚུགས་པའི་ ཁས་ལེན་འབད་དགོ།

༣.༢ སྤྱི་མཐུན་གྱི་སྤྱོད་པ་ལོ་འཛིན་འབད་དེ་ འབྲུག་པའི་བརྩི་མཐོང་དང་རྒྱབ་འགལ་ཡོད་
 མེད་བཟུ་མེ་ ཆོང་སྤེ་དང་ཞིབ་འཆོལ་གཙུག་སྤེ་ཚུ་དང་ ཡུན་བརྟན་ཐོག་མཐུན་འབྲེལ་
 བཞག་ནི་དང་ ཕན་ཚུན་གུས་ཞབས་ ཁེ་ཕན་འབྱུང་ནི་ལེ་ཕྱོགས་གྲུབ་ཡར་ཕྱག་བཏང་
 བྱི་དེ་ གོ་སྐབས་འཆོལ་ནི།

༣.༣ ཁག་འབག་གན་རྒྱ་འདི་ འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཁྲིམས་ལུགས་ཀྱི་དབང་དགོ་པའི་ཁར་
 རྩོད་རྟོགས་ག་ཅི་རང་འབྱུང་རུང་ ཅུ་ཕན་ གཉིས་ཆ་རའི་ཁ་ཐུག་ལས་ ཁ་འཆམ་ཐོག་
 འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་ནང་རང་ འཆམ་ཁ་དང་ བདེ་སྤྱིག་བཟོ་དགོ།

- 2.3 Ensure that the benefits arising from the research and commercial utilization of Bhutan's genetic resources and associated traditional knowledge are directed towards the conservation and sustainable use of biodiversity and securing ecosystem services.

Policy Objective 3: To promote long term mutually supportive relationships based on trust between the providers and users of Bhutan's biological resources and associated traditional knowledge.

- 3.1 Commit to being an ethical, reliable, committed and transparent partner who will provide full and easily accessible information about Bhutan's ABS requirements, facilitate a consistent process for access and do its utmost to fulfill its contractual obligations.
- 3.2 Explore the potential of developing a mutually beneficial and respectful, long-term relationship with a company or research institute, by identifying common interests and possible areas of conflict with Bhutanese values.
- 3.3 Ensure that the contractual agreement is governed by laws of Bhutan and any disputes arising are resolved primarily through negotiation and mediation in Bhutan using a mediator that both parties are in agreement with.

སྤྲོད་བྱས་ཀྱི་དམིགས་དོན་ བཞི་པ། འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་
སྤར་སྒོལ་ཤེས་ཡོན་ཚུ་ ལག་ལེན་འཐབ་ ཞིའི་གོ་སྐབས་ ཚད་འཛིན་འབད་ནི།

༤.༡ སོ་ནམ་དང་ནགས་ཚལ་ལྷན་ཁག་གི་ བསྐོ་བཞག་འབད་ཡོད་པའི་ རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་ངོ་
ཚབ་གཙོ་ཅན་གིས་ འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་ སྤར་
སྒོལ་ཤེས་ཡོན་ཚུ་ལག་ལེན་འཐབ་ནིའི་ གོ་སྐབས་འབྲེལ་མཉམ་དང་ནམ་དག་ཐོག་
སྤྲོད་ནིའི་ཁྲིམས་ལུགས་ གཏན་འཁེལ་བཟོ་ནི།

༤.༢ འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་སྤར་སྒོལ་ཤེས་ཡོན་ཚུ་འབྲུག་
པའི་མི་སེར་དང་ འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་དབང་བའི་ རང་བཞིན་གནས་སྤངས་ཀྱི་ གནས་
ཚད་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་ ཀྱན་སྤྱོད་ནམ་གཞག་ རྒྱལ་མཐུན་སྤྱོད་ནིའི་ ཁས་ལེན་
འབད་དེ་ ལག་ལེན་འཐབ་མི་ཚུ་ལུ་འབྲེལ་བ་འཐབ་ནིའི་ གོ་སྐབས་ཡར་བྱག་བཏང་ནི།

༤.༣ ཚོས་ལྷན་གྱི་ཕ་ཅན་ས་ཁོངས་སྡེ་ རོས་འཛིན་འབད་ཡོད་མི་ ས་ཁོངས་ཚུ་ནང་ འབྱོ་
ནིའི་གོ་སྐབས་ ཚད་འཛིན་འབད་མི་དེ་ བྱད་ཚོས་མཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ འབྲུག་གི་
མི་སེར་ཚུ་གིས་ རང་བཞིན་གནས་སྤངས་དང་གཅིག་ཁར་ ལམ་སྒོལ་དང་ ཚོས་ཀྱི་
འབྲེལ་བ་ ཡོད་མི་ཚུ་ ཡར་བྱག་དང་ སྤང་སྦྱོབ་འབད་ ཞིའི་དོན་ལུ་ཨིན།

༤.༤ འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་སྤར་སྒོལ་ཤེས་ཡོན་ཚུ་ ཐོབ་
སྤྱོད་འབད་ནི་གི་དབྱེ་བ་གཉིས་ནང་ལུ་བྱེ་ཡོད་མི་དེ་ཡང་ གོ་སྐབས་ཀྱི་གོ་རིམ་ཅིག་དང་
ལག་ལེན་དངོས་གཞིའི་གོ་རིམ་སྡེ་ཡོད་པའི་ཁར་ དེ་ཚུ་གི་གནས་སྤངས་ཚུ་ཡང་ སོ་
སོར་སྡེ་ཡོད་པ་ཨིན།

Policy Objective 4: To regulate access to Bhutan's genetic resources and associated traditional knowledge.

- 4.1 Ensure that access to Bhutan's genetic resources and associated traditional knowledge is regulated in a clear and transparent manner by the National Focal Point designated by the Competent Authority.
- 4.2 Promote access to Bhutan's genetic resources and/or associated traditional knowledge to users that conform to the ethical and environmental standards of Bhutan and its people.
- 4.3 Access to genetic resources in areas declared and/or regarded as sacred will be limited to safeguard and uphold the unique spiritual and cultural relationships of the Bhutanese people with Nature.
- 4.4 Access to Bhutan's genetic resources and/or associated TK shall be divided in two phases: a Scoping Phase and an Actualization Phase with differing conditions for each phase.

༤.༤.༡ གོ་སྐབས་གོ་རིམ་གྱི་དོན་ལུ་ རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་ངོ་ཚབ་གཙོ་ཅན་ ཡང་ན་ རྩིས་
 འཛིན་འབད་ཡོད་པའི་ལས་སྡེ་གཅིག་དང་ གོ་སྐབས་ལེན་ནིའི་ གན་རྒྱ་བཟོ་
 དགོ། རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་ངོ་ཚབ་གཙོ་ཅན་ཡང་ན་ རྩིས་འཛིན་འབད་ཡོད་པའི་
 ལས་སྡེ་དེ་གིས་ འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་
 སྤར་སྒོལ་ཤེས་ཡོན་ལག་ལེན་གྱི་ གོ་སྐབས་གོ་རིམ་ནང་ལུ་ འབྲེལ་གཏོགས་
 འབད་ནིའི་ དང་འདྲོད་བསྐྱེད་མི་ལག་ལེན་པ་རྩུ་གིས་ བརྟེན་དོན་ལུ་ཡིད་ཆེ་
 བསྐྱེད་ཚུགས་པ་ཅིན་ ལག་ལེན་པ་འདི་ལུ་གོ་སྐབས་ཀྱི་གནང་བ་བྱིན་ནི།
 འདི་བརྩམ་གྱི་ཐོབ་སྦྱོང་གྱི་གནང་བ་འདི་ རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་ངོ་ཚབ་གཙོ་ཅན་དང་
 ལག་ལེན་འཐབ་མི་གི་ བར་ན་གན་རྒྱ་སྡེ་ བཙུན་དགོཔ་དང་ དེ་ནང་ ལག་
 ལེན་འཐབ་ཐངས་ཀྱི་གནས་སྤངས་རྩུ་རྩུ་ད་དགོཔ་དང་ ཐོབ་སྦྱོང་དང་ ཁེ་
 སན་བགོ་བཤའ་གི་ ཁས་ལེན་གན་རྒྱ་གཏན་འཁེལ་གྱི་གནས་སྤངས་དེ་
 བརྩམ་མའི་ཐོན་ཁུངས་དང་ ཤེས་ཡོན་ ལག་ལེན་དངོས་གཞིའི་གོ་རིམ་ནང་
 འབྲེལ་གཏོགས་མ་འབད་བའི་ སྤར་སྒོལ་གི་ལག་ལེན་ གྱི་གནང་བ་བྱིན་ ཡོད་
 མི་རྩུ་ ཡང་རྩུ་ད་དགོཔ་ཨིན། གོ་སྐབས་ཀྱི་གནང་བ་དེ་ གོ་སྐབས་ཀྱི་གོ་རིམ་
 མཇུག་བསྒྱུ་ཞིན་མ་ལས་ ལག་ལེན་འཐབ་ནིའི་འཐུས་སྦྱོང་མི་དང་ མ་དངུལ་
 གཞི་བཙུགས་འབད་ཡོད་མི་ ལོག་འཐོབ་མི་དང་འབྲེལ་འོང་།

༤.༤.༢ ལག་ལེན་དངོས་གཞིའི་གོ་རིམ་གྱི་དོན་ལུ་ འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་
 དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་སྤར་སྒོལ་ཤེས་ཡོན་སྦྱོང་མི་དང་ ལག་ལེན་འཐབ་མི་
 གཉིས་ཀྱི་བར་ན་ ཐོབ་སྦྱོང་དང་ཁེ་སན་བགོ་བཤའི་གན་རྒྱ་དང་རྒྱལ་ཡོངས་
 ཀྱི་ངོ་ཚབ་གཙོ་ཅན་གྱི་ གནང་བའི་ལག་ལེན་གྱི་གནང་བ་རྩུ་དགོ། ལག་ལེན་
 དངོས་གཞིའི་གོ་རིམ་དེ་ འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་དང་ དེ་དང་

4.4.1 The Scoping Phase will require a Scoping Agreement with the National Focal Point and/or any other Designated Agency. The National Focal Point and/or the designated agency, if satisfied with the information received from a user intending to engage in the Scoping Phase of utilization of genetic resources and /or associated traditional knowledge from Bhutan, shall issue such user with Scoping Permit. This Scoping Permit shall be in the form of an agreement between the National Focal Point and the user and shall contain a set of conditions for utilization, including the condition to secure an Access and Benefit Sharing Agreement (ABS Agreement) and Actualization Permit prior to engaging in the Actualization Phase of utilization of such resources and/or knowledge. The Scoping permit will be conditional on the payment of a processing fee and a cash deposit returnable on the conclusion of the scoping phase.

4.4.2 The Actualization Phase shall require an Actualization Permit issued by the National Focal Point and an Access and Benefit Sharing Agreement between the users and providers of the genetic resources and/or associated traditional knowledge. The Actualization Phase shall be governed by the ABS Agreement between the users and the providers of genetic resources and/or associated traditional

འབྲེལ་བའི་ སྐར་སྟོང་ཤེས་ཡོན་སྟོང་མི་དང་ ལག་ལེན་འཐབ་མི་གཉིས་ཀྱི་
 བར་ན་ ཐོབ་སྟོང་དང་ ཁེ་ཕན་བགོ་བཤའི་གན་རྒྱ་བཟོ་ཡོད་མི་ དེ་གིས་
 དབང་དགོས་ཡིན། རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་ངོ་ཚབ་གཙོ་ཅན་གྱིས་ ཐོབ་སྟོང་དང་ ཁེ་
 ཕན་བགོ་བཤའི་གན་རྒྱ་ ཐོག་སྟོང་མི་དང་ལག་ལེན་འཐབ་མི་གཉིས་ཀྱི་བར་
 ན་ འཛོལ་བ་རེ་འཐོན་ཆོ་ འོས་འབབ་དང་འཁྲིལ་ མཐུན་སྒྲིག་བཟོ་བྱེན་
 འོང་།

༤.༥ ལག་ལེན་ དངོས་གཞིའི་གོ་རིམ་ནང་ གཞུང་གི་སྤྱད་སྟོབ་འབད་ཡོད་པའི་ ས་ཁོངས་
 ཚུ་ནང་རྒྱུད་ཡོད་པའི་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་ལག་ལེན་འཐབ་ནིའི་གོ་སྐབས་དེ་
 རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་ངོ་ཚབ་གཙོ་ཅན་གྱི་ ལམ་སྟོན་ཐོག་ལུ་ནགས་ཚལ་དང་སྤྱིང་ཀ་ཞབས་
 ཏོག་ལས་ཁུངས་དང་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ལག་ལེན་འཐབ་མི་ གཉིས་ཀྱི་བར་ན་
 ཐོབ་སྟོང་དང་ཁེ་ཕན་བགོ་བཤའི་ གན་རྒྱ་ བཟོ་ཡོད་མི་ལུ་ གཞི་བཞག་ཐོག་བྱེན་ནི།

༤.༦ མི་སྤྱེའི་ནགས་ཚལ་ནང་རྒྱུད་ཡོད་པའི་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་ ཡོངས་སྟོང་ནིའི་གོ་
 སྐབས་དེ་རྒྱལ་ཡོངས་དམིགས་གནད་ཀྱི་ ལམ་སྟོན་དང་ མི་སྤྱེའི་སྒྲིག་ལུགས་དང་
 འཁྲིལ་ མི་སྤྱེ་ཚུ་གི་ ནགས་ཚལ་འདི་ཚུ་ འཛོན་སྟོང་འཐབ་མི་དང་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་
 ཁུངས་ ལག་ལེན་འཐབ་མི་གཉིས་ཀྱི་བར་ན་ ཐོབ་སྟོང་དང་ ཁེ་ཕན་བགོ་བཤའི་
 གན་རྒྱ་བཟོ་ཡོད་མི་ལུ་ གཞི་བཞག་ཐོག་བྱེན་ནི།

༤.༧ བཟའ་འཐུང་དང་ སོ་ནམ་གྱི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ ས་ཁོངས་ཚུ་ནང་ལུ་ འཇུགས་
 སྟོང་འཐབ་ཡོད་མི་ཚུ་བསྐྱེལ་ན་ འབད་དེ་ ཐོ་བཀོད་འབད་ཡོད་མི་ཚུ་ རྒྱལ་སྤྱི་བཟའ་
 འཐུང་དང་ སོ་ནམ་གྱི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ཀྱི་སྤྱི་ཤིང་ ཆིངས་ཡིག་གི་ ཟུར་སྒྲགས་
 དང་པའི་ནང་བཀོད་ཡོད་མི་ འོག་ལུ་རྒྱུད་པ་ཡིན་པའི་ཁར་ འདི་ཚུ་ རྒྱལ་ཁབ་ལེ་ཤ་

knowledge. The National Focal Point where appropriate will provide oversight over negotiations between the users and the providers towards an ABS Agreement.

- 4.5 The access to genetic resources from government reserved forests in the Actualization Phase will be based on an ABS Agreement between the user of such genetic resources and the Department of Forests and Park Services with the guidance of the National Focal Point.
- 4.6 The access to genetic resources from community forests in the Actualization Phase will be based on an ABS Agreement between the user of such genetic resources and the communities managing these forests
- 4.7 The access to duly registered *ex situ* collections of genetic resources for food and agriculture that fall under Annex-1 of the International Treaty for Plant Genetic Resources for Food and Agriculture (ITPGRFA) and are under the management and control of the government as well as in the public domain shall be in accordance with the terms and

འཛེམས་ཏེ་བཟོ་ཡོད་པའི་ ཐོབ་སྤྱོད་དང་ཁེ་སན་བགོ་བཤའི་ལམ་ལུགས་ཀྱི་ གནས་
 ལྟངས་དང་འཁྲིལ་ གཞུང་གི་འཛིན་སྐྱོང་དང་ཚད་འཛིན་འབད་ཚོགས་མ་ཚད་ མི་མང་
 གི་དབང་བདེ་རྒྱ་དངོས་ཡིན་པའི་ཁར་ ཚད་ལྡན་རྒྱ་དངོས་སྤྲོ་མོར་ གན་རྒྱ་གི་གྲོས་
 ཐག་ཚད་ཡོད་མི་ བརྩེ་སྟེ་ དེས་ཅན་གྱི་བྱ་རིམ་ནང་ལུ་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ས་
 ཁོངས་རྒྱ་ནང་ལུ་འཛུགས་སྐྱོང་འཐབ་མི་རྩུ་ བསྐྱ་ལེན་འབད་ཡོད་མི་རྩུ་ ལག་ལེན་
 འཐབ་ནིའི་གོ་སྐབས་དེ་ རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་ངོ་ཚབ་གཙོ་ཅན་དང་ ཐོན་ཁུངས་ལག་ལེན་
 འཐབ་མི་གཉིས་ཀྱི་བར་ན་ ཐོབ་སྤྱོད་དང་ཁེ་སན་བགོ་བཤའི་གན་རྒྱ་བཟོ་ཡོད་མི་ལུ་
 གཞི་བཞག་ནི་ཡིན།

༤.༥ ལག་ལེན་དངོས་གཞི་གྱི་གོ་རིམ་ནང་ བཟའ་འཐུང་དང་ སོ་ནམ་གྱི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་
 ཁུངས་རྩུ་ ཁོང་རའི་ས་ཁོངས་ངོ་མ་ནང་ལུ་སྐྱེས་ཡོད་ མི་རྩུ་ ལག་ལེན་འཐབ་ནིའི་གོ་
 སྐབས་དེ་ རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་ངོ་ཚབ་གཙོ་ཅན་གྱི་ མི་སྡེའི་དབང་འཛིན་པ་རྩུ་དང་ གྲོས་
 བསྐྱུན་ཐོག་ ཐོན་ཁུངས་ལག་ལེན་འཐབ་མི་དང་ གན་རྒྱ་བཟོ་ཡོད་མི་ལུ་ གཞི་བཞག་
 ནི་ཡིན།

༤.༦ མི་སྡེ་ནང་ཡོད་པའི་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་དང་འབྲེལ་བའི་ སྤར་སྒོལ་ཤེས་ཡོན་རྩུ་
 ལག་ལེན་འཐབ་ནིའི་ གོ་སྐབས་འདི་ རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་ངོ་ཚབ་གཙོ་ཅན་གྱི་ ལམ་སྟོན་
 འོག་ མི་སྡེའི་སྤྱི་ལུགས་ཀྱི་མངའ་འོག་ལུ་གནས་ཡོད་མི་ མི་སྡེ་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་
 བའི་ཤེས་ཡོན་ ལག་ལེན་འཐབ་མི་གཉིས་ཀྱི་བར་ན་ གན་རྒྱ་བཟོ་ཡོད་མི་ལུ་ གཞི་
 བཞག་ནི་ཡིན།

conditions of the Multilateral System of Access and Benefit Sharing, including the conclusion of a Standard Material Transfer Agreement (SMTA) while the access to other genetic resources in *ex situ* collections in the Actualization Phase shall be based on an ABS Agreement between the user of such resources and the National Focal Point.

- 4.8 The access to *in situ* genetic resources for food and agriculture in the Actualization Phase shall be based on an ABS Agreement between the National Focal Point in consultation with the relevant community custodians and the users of such resources.
- 4.9 Access to traditional knowledge associated with genetic resources that is held within a community will be based on an ABS Agreement between the community based on their community protocol with the guidance of the National Focal Point and the user of such knowledge.

༤.༡༠ མི་སྡེ་གཅིག་ལས་ལྷག་པའི་ གཞན་ཚུ་ནང་ལས་ཐོབ་པའི་ སྤར་སྤོལ་ཤེས་ཡོན་ཚུ་
 ལག་ལེན་འཐབ་ནིའི་གོ་སྐབས་དེ་རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་ངོ་ཚབ་གཙོ་ཅན་གྱིས་ལས་སྟོན་འོག་
 མི་སྡེའི་སྤྱི་གཞུང་གི་མངའ་འོག་ལུ་ གནས་ཡོད་མི་ མི་སྡེ་དང་དེ་དང་འབྲེལ་བའི་
 ཤེས་ཡོན་ ལག་ལེན་འཐབ་མི་གཉིས་ཀྱི་བར་ན་ གན་ཡིག་བཟོ་ཡོད་མི་ལུ་ གཞི་
 བཞག་ནི་ཨིན། གན་ཡིག་ དེ་གི་ཐོག་ ཕྱག་ལཱ་གནང་མི་ཚུ་གིས་ རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་ངོ་
 ཚབ་གཙོ་ཅན་གྱི་ ཐོབ་སྤྱོད་དང་ ཁེ་སྤོལ་བགོ་བཤའི་གན་རྒྱ་ཐོག་མི་སྡེ་ངོ་ཚབ་སྡེ་
 ཕྱག་ལཱ་གནང་ནི།

**སྤྱི་ཐུས་ཀྱི་དམིགས་དོན་ ལཱ་པ་ འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་སྤར་
 སྤོལ་ཤེས་ཡོན་ཚུ་ ལག་ལེན་འཐབ་ཐོག་ ཚོང་འབྲེལ་དང་ ཞིབ་འཇོལ་གྱི་ ཁེ་སྤོལ་འབྲུང་ཡོད་མི་
 ཚུ་ འབྲེལ་མཉམ་དང་རྣམ་དག་ཐོག་ བགོ་བཤའ་རྒྱབ་ནི་གཏན་འཁེལ་བཟོ་ནི།**

༥.༡ རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་ངོ་ཚབ་གཙོ་ཅན་གྱིས་ འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་དང་ དེ་དང་
 འབྲེལ་བའི་ སྤར་སྤོལ་ཤེས་ཡོན་ཚུ་ ཚོང་འབྲེལ་དང་ ཞིབ་འཇོལ་གྱི་ཁེ་སྤོལ་འབྲུང་
 ཡོད་མི་ཚུ་ འབྲེལ་མཉམ་དང་རྣམ་དག་ཐོག་ལུ་ བགོ་བཤའ་རྒྱབ་བྱིན་ནིའི་འགན་འཁེལ་
 ཕོག་པ་ཨིན།

༥.༢ འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་སྤར་སྤོལ་ཤེས་ཡོན་ཚུ་ ཚོང་
 འབྲེལ་དང་ ཞིབ་འཇོལ་གྱི་ཁེ་སྤོལ་འབྲུང་ཡོད་མི་ཚུ་ དཔུལ་དང་ དཔུལ་མ་ཡིན་པའི་
 རིགས་ཀྱི་ ཁེ་སྤོལ་འབྲུང་མི་ཚུ་ ཐོབ་སྤྱོད་དང་ ཁེ་སྤོལ་བགོ་བཤའི་གན་རྒྱ་གྲུ་ གཞི་
 བཞག་ཐོག་སྤྱོད་ནི།

- 4.10 Access to traditional knowledge held by more than one community where feasible shall be based on an ABS Agreement between the communities in accordance with their community protocols under the guidance of the National Focal Point and the user of such knowledge. Where this course of action is not feasible the National Focal Point shall enter into an ABS Agreement on the communities behalf.

Policy Objective 5: To ensure fair and equitable sharing of the benefits arising from the research and commercial utilization of Bhutan’s genetic resources and traditional knowledge.

- 5.1 The National Focal Point shall provide oversight to ensure fair and equitable sharing of benefits arising from research and commercial utilization of Bhutan’s genetic resources and associated traditional knowledge.
- 5.2 The sharing of benefits arising from research and commercial utilization of Bhutan’s genetic resources and associated traditional knowledge shall be based on the ABS Agreement and may include both monetary and non-monetary benefits.

4.3 ཐོབ་སྤྱོད་དང་ཁེ་ཕན་བགོ་བཤའི་མ་དངུལ་ཟེར་མི་འདི་ འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱན་ཐོན་
 ཁུངས་དང་དེ་དང་འབྲེལ་བའི་ སྤར་སྒོལ་ཤེས་ཡོན་རྒྱ་ཞིབ་འཛོལ་དང་ ཚོང་འབྲེལ་གྱི་
 རྟོན་ལུ་ ལག་ལེན་འཐབ་ ཡོད་མི་ལས་འབྲུང་བའི་ མ་དངུལ་གྱི་ཁེ་ཕན་ དང་ གོ་
 གྲམ་གྱི་གོ་རིམ་ནང་ལུ་མ་དངུལ་གཞི་བཙུགས་འབད་མི་དང་ལག་ལེན་གྱི་འཇུག་
 བསྟུ་ལེན་འབད་ཡོད་མི་རྒྱ་ལུ་གོམ་ཨིན།

4.4 གཞུང་གི་སྲུང་སྐྱོབ་འབད་ཡོད་པའི་ རྒྱལ་ཚལ་དང་ ས་ཁོངས་རྒྱ་ནང་གཞི་བཙུགས་
 འབད་མི་ཡོད་མི་ རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་ནང་རྒྱ་དོན་མི་ རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་རྒྱ་
 ཞིབ་འཛོལ་དང་ ཚོང་འབྲེལ་གྱི་རྟོན་ལུ་ ལག་ལེན་འཐབ་སྟེ་མ་དངུལ་བསྟུ་ལེན་
 འབད་ཡོད་མི་རྒྱ་ ཐོབ་སྤྱོད་དང་ཁེ་ཕན་བགོ་བཤའི་མ་དངུལ་ནང་ གཏང་དགོ།

4.5 མི་སྤྱེའི་རྒྱལ་ཚལ་ནང་ཡོད་པའི་ རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་ མི་སྤྱེའི་ཡུན་བརྟན་དང་
 གོང་འཕེལ་ཐོག་ལུ་འཛིན་སྐྱོང་འཐབ་ཡོད་མི་ སོ་ནམ་ བཟའ་འཐུང་དང་འབྲེལ་བའི་
 རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་རྒྱ་ ཞིབ་འཛོལ་དང་ཚོང་འབྲེལ་གྱི་རྟོན་ལུ་ལག་ལེན་འཐབ་མི་
 ལས་ འབྲུང་ཡོད་པའི་ མ་དངུལ་གྱི་ཁེ་ཕན་གྱི་བགོ་བཤའ་རྒྱ་རྩམ་ག་ཅིག་ ཐོབ་སྤྱོད་
 དང་ ཁེ་ཕན་བགོ་བཤའི་མ་དངུལ་ནང་གཏང་དགོ།

- 5.3 The ABS Fund shall be established to receive monetary benefits derived from the research and commercial utilization of Bhutan's genetic resources and/or associated traditional knowledge including the processing fee and the cash deposit payable at the Scoping Phase. The Fund shall be managed by the National Focal Point which shall disburse the monies therein for the benefit of conservation and sustainable use of Bhutan's biodiversity and enhancement of rural livelihoods.
- 5.4 Monetary benefits arising out of the research and commercial utilization of genetic resources from government reserved forests and *ex situ* collections shall be channeled into ABS Fund.
- 5.5 A portion of the monetary benefits arising from the research and commercial utilization of genetic resources from community forestry including genetic resources related to food and agriculture developed and sustained by the communities, shall be channeled into the ABS Fund.

